

landen bewoonen, noemen de dorre velden, die tot goede bouwlanden gemaakt zijn, van oudsher *Esch*, en *Esfchen*, en sommige . zonder eenige blazinge, en daarenboven, de E in A veranderd hebbende, ESSEN, DUITSCH-ASSEN, van welke woorden bijna ontallijke plaatsen, in Duitschland en Nederland, haaren naam gekregen hebben, als onder andere *Ascheburg* of *Asburg*; waar voor de *Latijnen* en *Grieken* *Asciburgium* geschreeven hebben, doch alleen maar van twee plaatsen aan den *Rhijn*, waar van de eene gelegen is, op de *Gallischen Oever*, tusschen *Nivesium* en *Vetera*, van welke plaatsen *Tacitus*, en de *Reiskaart* van *Peutinger* gewag maken; de andere legt op de *Germanische Oever*, tusschen *Vetera* en *Batavodurum*, waar van niemant buiten *Ptolomeus* melding maakt, ten ware men dagte, dat op dit *Over Rijn*sch *Asciburgium* beter zoude passen, het geen *Tacitus* mischien uit de oude gezangen der *Germaanen* heeft wille verhaalen, doch niet verzekeren."

„ Immers *Ptolomeus* steld *Asciburgium*, aan den oostkant van den *Rhijn*, en wel van die kil van den *Rijn*, die door het oosterlijke gat, of dat van het *Vlie*, uitloopt."

„ Doch als men op het onderscheid van de lengte en breedte acht geeft, legt het van de stad *Batavodurum* of *Batenburg*. 18000 schreden (dat is zes uren gaans) af, ter plaatse daar de *Graft* van *Drusus* begint: waar uit noodzaakelijk moet volgen, dat *Asciburgium*, wel eer gelegen heeft, aan deezen tweeden uitsprong, van den *Rhijn*, dewijl het is geweest, aan de overzijde van de rechter *Kil*, en niet meer, dan 18000 schreden van *Batavodurum*, dat aan de *Maaze* legt. Heden-daagsch is in dien hoek een *Parochiedorp* genaamt *Westervoort* (hier mede stemt overeen het geen de schrijver van de *Staat der Nederlanden* zegt, *derde deel*, bl. 410)." Die zelfde schrijver zijn *Vaderl. Hist.* Iste deel, bl. 141. zegt in *nota Asciburgium* moet derhalven op den weg tusschen *Zanten* en *Gelb*, gelegen geweest zijn, welk gevolg door hem uit zijn verhaal getrokken word, als hij gezegt had. „ *Civillis*, daarna „ een deel zijner troepen bij zig houdende, zondt de oude „ *Batavische Benden*, en 't geene hij van *Germaanen* bij der „ hand

vent te *Utrecht*. Vervol-
s mede *Wijbistijning* en *Vi-*
e gekoozen door *Wijbistij-*
n *Baden*. Hij overmits te
en werd in het *Kooz* te
door die van de *Duitche*
ten is) begaven, worden
ten ter ziner eer gesteld
ten vaageben.
, *Afchem*, te *Asch* van *As*.
naam, een *Wijbistijning* dorp,
de gezegde *Bom* namet
om dat dezelve zine het
ort ze onder het *Sou-*
de *Clasifs* daar van, te
van *Tacitus* melding maakt,
zavieren, onder *Constantin* *Ci-*
ter *Roomsche* *Ruiter* vande
van gedachten, dat die *Af-*
en hebben, in onder die *U-*
fen. *B. Nandir*, een man
of een *Stad*, in het *Wes-*
riet de *Mair*, halverwegen
van zijnde, zou *Civillis*, in
izen des *Batavische* *Eland*
d 'et *Diering* voor, *Wes-*
Wesel en *Luifel* was;
Afchemburg bij *Afchem*; dat
erke gewees, dat nader
word is. Ze *Assen* was
er wij, geen zekerheid in-
chten bij te hangen. *Moer-*
te gevallen, na het oordeel
Wat deze *plaatse* aangaat,
woorden), die de *vlakke*
landen

„ hand hadt, onder de Hoofdluiden, *Julius Maximus* en
 „ *Klaudius Viktor*, den zoon zijner zuster, tegen *Vokula* en zijn
 „ heir, 't welk te *Gelduba* lag. In 't doortrekken, sleepten zij
 „ de winterlegering weg, van eene Vleugel, die te *Ascibur-*
 „ *gium* gelegerd was.”

HALMA en daar bij aangewezenen schrijvers. Verder
 WAGENAAR ter gemelde plaatse.

ASCLEKERWALD, daar door schijnt men verstaan te hebben,
 eene stad van *Kennemerland* of van *Amstelland*, en de grond tot
 die gedachte, wordt afgeleid, uit een verdrag tuschen de Bis-
 schoppen van *Utrecht* en *Extern-nach*, gemaakt in het jaar 1063.
 De zo Edele als Geleerde *Douza*, was van gedachte, dat men
 leezen moest *Asteterwald*, om daar van het *Oostwoud* te ma-
 ken, dan zijn Wel Edele vergat daar bij aan te toonen, dat
 dan die plaats ook behoorde onder *Kennemerland*, en *Sunne-*
meere, wyl het verdrag zig niet verder uitsterkte.

M. ALTING, *Germ. Inf. P. II. p. 13.*

ASCUMANNEDILF, oudstijds een Kapel, of Dorp (vrije Heer-
 lijkheid) met een Kapel. Zie ASSENDELF.

Zie CH. SCHOTANUS.

ASCMAANNEN, *Ascomannen*, *Afchmannen*. dus noemden onze
 Voorvaderen, de *Deenen* en *Noormannen*, die, zo wij wecten,
 met hunne verwoestende invallen, de Steden enz. in deeze
 en andere landen in de afch leiden. Zie ASSENDELF.

ASCONIUS, eerste *Hertog van Friesland*. Men wil, dat de laat-
 ste Prins, van dat gewest, *Tabbo* was, dan dit steunt op zeer
 gebrekkige oude Kronijken, waar aan doorgaansch de zeker-
 heid ontbreekt. Volgens die, zou na den dood van den gemelden
Tabbo, omtrent 20 jaar, naar onze tijdrekening, *Friesland* aller-
 eerst door Hertogen, geregeerd geworden zijn, aan welken het
 bestuur van den oorlog toebetrouwd was, als *Heirtogters*, of
 aanvoerders der legerschaaren, waar van den naam van Heirtog
 of Hertog, volgens het algemeen gevoelen zou ontstaan zijn:
 Men houdt ook voor zeker, dat zij, die tot die waardigheid
 verheven waren, in 't Politike, of Burgerlijke, weinig of geen
 gezach hadden. ASCONIUS, de zoon van *Tabbo*, was de eer-
 ste Hertog. Deeze wordt geroemd, wegens zijn mildaardigheid
 en

en zachtmoedigh-
 waar door hij fo-
 de 't land in go-
 ken twist ontfon-
 bemiddeling ter
 de hooren spreek-
 zond zijnen zoo-
 deszelfs deurder
 zaamsten Vorst,
 ieder bemind:
 ne zucht voor
 woonbaar heeft
 jaar 173. nahaat
Radboud. Men
 opvolger van
 280--281.

H. VA
 deel

ASEWYN of
 slacht, dat ee-
 van *Utrecht* ge-
 de partij van E-
 omtrent het ja-
 van *Blankenheim*
 oudsten zoon v.

ASEWYN, (A-
 schalk van He-
 meester genaam-
 beth van *Haef-*
 raven, Heer va-

ASEWYN, (A-
 kende in 1538
 aangegaan verd-
 Karel van Geld-
 ter van *Willam*,

* ASEWYN, (A-
 fna van *Broekhui-*
 IV DEEL.

en zachtmoedigheid, doch bestraft, over zijne opvliegende drift, waar door hij somtijds in onmaatige toorn opvloog. Hij regeerde 't land in goede vrede, en als 'er onder de nabuurige volken twist onstond, bevljigtigde hij zig, om dezelve door zijne bemiddeling ter neder te leggen. Hij met grooten lof hebbendehooren spreken, van de deugden van Keizer *Antonius Pius*, zond zijnen zoon *Adelbert* aan het Hof van dien Keizer, om deszelfs deugden te leeren navolgen. *Asconius*, voor den vreedzaamsten Vorst, van zijnen tijd gekend zijnde, was daarom van ieder bemind: Men houdt hen, voor die geenen, die door zijne zucht voor den *Akkerbouw*, veele landen in *Friesland*, bewoonbaar heeft doen worden. Zijn dood word gesteld op het jaar 173 nalaatende vier zonen, *Adelbold*, *Titus*, *Richeld* en *Radboud*. Men zie, wat ik van den oudsten zoon, *Adelbold*, die de opvolger van *Asconius* was, gezegd heb in 't EERSTE DEEL, bl. 280--281.

H. VAN RHYN, *Kerkl. Oudh. van Friesland*, IIde deel, bladz. 362.

ASEWYN of *Aeswijn*, en ook wel *Aeswen*, een Adelijk geslacht, dat eertijds in Gelderland, en nade hand in 't Sticht van Utrecht gheleefd heeft. Ridder *Gerrard van Aeswijn*, hield de partij van *Eduard* tegen zijn Broeder *Reinout* in Gelderland, omtrent het jaar 1360. *Reinier* of *Reinoué* was het, die *Fredrik van Blankenheim*, *Utrecht* ontzeide, ter oorzaake van *Gijsbert*, oudsten zoon van *Buuren*.

ASEWYN, (*Willem van*) was in het jaar 1493 en 1494, *Marschalk* van Hertog *Karel van Gelder*, 1499 werd hij *Erf hofmeester* genaamd. Hij had zig ten vrouwe genomen, *Elizabeth van Haesten*, vrouwe van *Karik*, dochter van Heer *Walraven*, Heer van *Haesten*, enz.

ASEWYN, (*Reinier van*) zoon van *Willem* en *Elizabeth* tekende in 1538 als Lid van de *Ridderschap van Nijmegen*, het aangegaan verdrag tuschen Hertog *Jan* van *Kleef* en Hertog *Karel* van *Gelder*. Hij had ten vrouwe *Agnes van Gend*, dochter van *Willem*, Heer van *Meenwijk*, en won daar bij één zoon.

* ASEWYN, (*Reinier van*) die in huwelijk getreden was, met *Josina van Broekhuizen*, dochter van *Eustaas*, (wiens moeder uit het

Geflachte van *Kok van op einen was*,) en van *Cornelia Wijhe*, zijn oudste zoon, uit dat huwelijk verwekt was,

* REINIER OF REINHOUD van *Afewijn*, Heer van *Brakel*, die naar mijne gedachten, die geenen zijn zal, welke ons de Heer *Pieter Paulus*, in de *Historie van de Unie te Utrecht*, Iste deel, bl. 29 doet kennen, als een der Utrechtsche Edelen, onder het tweede Lid; die mede om voor de vijf kerken van *Utrecht*, de Utrechtschen voldoening, gelijk zij 't noemden te tekenen, en die naderhand, tot Schatbewaarder der Bondgenoten werd aangesteld: en die door zijn Ed., volgens *BOR*, genoemd word *Reinhart van Azwine*. In het Tweede Deel, bladz. 298. in dat zelfde werk, vindt men 's mans naam bij het tekenen der Acte van *Constrainte*, gespeld *Reijnhardt van Aisfebemij*. Deeze had ten vrouwe *Machtelt van Tsendoorn*, en verwekte daar bij,

I. *Reinier*, die zonder kinderen na te laten overleed. II. *Odilla*, gehuwd aan *Adriaan van Mathenes*, Heer van *Riviere en Opmeer*. III. *Anthony*, van wien nader. IV. *Geertruij*, Echtgenoot van Heer *Tsbrand van Merode*, *Tsbrandszoon*. V. *Eustas*, Heer van *Wezenhorst*, die in het jaar 1613 trouwde met *Maria van Oostrum*, dochter van Heer *Jan*, Kastelein van *Woerden*. VI. *Everhard*, die te *Oostende*, zonder kinderen na te laten, overleed.

ASEWYN, (*Anthony van*) Heer van *Brakel en Sterkenburg*, zoon van gemelden *Reinier*, trouwde met *Geertruij van Aldenboekum*, en teelde daar bij, I. ANTHONY, die volgd, II. *Adriana*, in den Echt getreden met *Jacob van Baaren*, Heer van *Harmelen*. III. *Agnes*, gehuwd aan *Kornelis van Bronkhorst tot de Pol*; deeze werd in het jaar 1618, wegens de Ridder-Hoffstad *Sterkenburg*, beschreven in 't Lid der Edelen van *Utrecht*, en overleed in 't jaar 1642.

ASEWYN, (*Anthony van*) Heer van *Brakel en Sterkenburg*, trouwde met *Margreta Turck*, bij wien hij won eene dochter, hij overleed 1647 of 1648.

ASEWYN, (*Antonetta van*) dochter van *Anthony en Margreta*, werd de vrouw van *Gijsbert van Mathenes*, dien zij een zoon en dochter baarde, welke beiden vóór hunne ouders overleeden.

ASE-

ARENT van *A*
Josina, zijne ee
Sterkenburg, de
vrouw. De kin
I. *Agnes of Pata*
laar II. N. N.
vrouw was *Altera*
delft, Heer van
Edelen, in 't jaa

EUSTAAS van
van *Grandberg* e
bij wien hij nal
ter *Josina*. Hij

Het

le

ASINGA en *M*
landen, onder
den worden, v
eertijds stonden
mede onder d
nen, daar van

BACH

ASINGA ENT

ASINGA Asc
paarig getuigen
van zijnen vad
8ste jaar voor
van hem geme
en krijgzuchtig
paalen zijner I
uitgebreid hee
vermaagschapt,
ten Oosten het
de *Batavieren*,
een getrouwen
bij gevaarlijk ge
werd aldaar bo

ARENT van *Afewijn*, Heer van Ruwiel, zoon van * *Reinier* en *Josina*, zijne eerste vrouw was, *Catharina van Tsfendoorn*, tot Sterkenburg, de jongste zuster, van zijn' broeder *Reiniers* ** vrouw. De kinderen uit dit huwelijk voortgekoomen, waren I. *Agnes of Patarina*, gehuwd aan Heer *Gijsbert van den Boetzelaar* II. *N. N. Afewijn*, gehuwd met *N. Wijhe*. Zijne tweede vrouw was *Alterda van Boetzelaar*, weduwe van *Paulus van Asfendelft*, Heer van *Besioje*, mede beschreven onder de Stichtsche Edelen, in 't jaar 1622.

EUSTAAS van *Afewijn*, jonger broeder van *Arent*, was Heer van *Grandberg* en *Langerak*, gehuwd met *N. van Wachtendonk*, bij wien hij naliet *Reinier*, Heer van *Langerak*, en eene dochter *Josina*. Hij overleed 1607.

Het Wapen van ASEWYN is een Schild van zilver, belegd met vijf banden.

ASINGA en *Menteda*, een adelijk huis in de Groninger Omlanden, onder het kwartier *Hunfingo*, (dit moet onderscheiden worden, van een ander van dien naam, bij *Ulrum*) welke eertijds stonden in de nabuurschap van *Middelstum*, dit behoort mede onder die, welke in 't jaar 1738 gefloopt, en de steenen, daar van verkocht zijn, ter verbetering der dijken.

BACHIENE, *Geographie der Nederlanden*, bl. 195 en 202.

ASINGA ENTES, zie ENTES. (*Afinga*)

ASINGA ASCON, vierde Prins der Friezen, zou volgens een paarig getuigen van de geloofwaardigste Schrijvers na den dood van zijnen vader *Ubbo*, in de regeering gevolgd zijn, op het 81ste jaar voor de geboorte van Christus. Dezelfde, die dit van hem gemeld hebben, beschrijven hem, als een eergierig en krijgzuchtig Vorst, die verscheidene oorlogen gevoerd en de paalen zijner Heerschappij, veel wijder, dan zijn voorzaten uitgebreid heeft. De West-Friezen, zeer na verbonden en vermaagschapt, met die van Stavoren, of de West-Friezen ten Oosten het Flic, ondergingen verscheidene aanvallen van de Batavieren, dan deeze vonden in *Ascon* hunnen vriend een getrouwen hulper. In een van dergelijken aanvallen werd hij gevaarlijk gewond, deed zig naar Stavoren voeren, en werd aldaar boven alle verwachting geneezen. Niettegen-

staande de wonden van *Ascon*, hadden de Friezen op dat pas, de overwinning op de Batavieren behaald. hier op verhoovaardigd, ondernamen zij een tweede togt tegen hunne vijanden, schoon hun Vorst nog naauwlijks van zijne wonden geneezen was. De Friezen behaalden andermaal de overwinning, en noodzaakten de Batavieren een bestand voor drie jaaren te verzoeken, 't welke gebeurd zou zijn, in het eerste jaar onzer tijtrekening.

Schoon men bij de Geschiedschrijvers, gedurende de regeering van deezen *Afinga Ascon*, doorgaansch meerder schijn van waarheid ontwaart wordt, dan wel onder de voorige, zo vindt men echter de geschiedenissen van zijn tijd, nog met veele bezelingen doormengd, die wij liever willen laten voor het geen ze zijn, dan naschrijven; als daar is de Historie van het *Rode Klif*, en meer anderen. In het jaar vier, zou hem, *Ascon*, schoon reeds oud, en vijf-en-zeventig jaaren geregeerd hebbende, den lust om te oorlogen weder bevangen hebben; en hij tegen de Deenen te veld getrokken zijn, zijnde op dien togt, door zijnen Neef *Diocarus Segon*, wonderbaalijk van den dood verlost. Na deeze vruchtlooze onderneeming (zegt men) dat hij een inval in 't land van Tongeren, toen onderhoorig aan Hertog *Karel* van Brabant, zou gedaan hebben, welke togt ruim zo nadeelig als de voorige zou uitgevallen zijn; want de Hertog, na hem alvorens tot den aftogt, en schavergoeding hebbende doen vermaanen, zond een deel krijgsvolk tegen hem uit; deeze overrompelden de Friezen geheel onverwacht, en hij zelfs werd gevangen, waar mede die oorlog een einde nam. Groote reden had *Afinga*, zig over de edelmoedigheid van zijnen overwinnaar te verwonderen, want na dat die hem van zijne wonden had doen genezen, ontfloeg hij hem, zonder eenig losgeld te vorderen. De twee vijanden werden door het maaken van een eerlijken vrede, de beste vrienden, en zouden het waarschijnlijk nog lang gebleeven zijn, zo der Friezen Vorst, door geen anderen vijand overvallen was geworden, deeze onoverwinnelijke rukten hem van de stoel der Regeering in het graf, na dat hij twee-entachtig jaaren geheerscht had, en werd gevolgd door den gemelden *Dioconis Segon*. Zie

Zie P.

de

Fr

ASTICHDUM, Z

ASKENAS of

Gommar, zoon v

Joodische Histori

(van de Grieken

sprong hebben,

daar op laat hij

wat volken zij

moogelijk verfi

den oever van

berk, niet ver

ten de Hoofdf

Tacitus was A

van *Castra Vete*

't Ontbreekt

voelen zijn, d

is, een ander

dat de Duitfel

X vl. 3 en 1

ook niet onwa

is (inzonderhei

Atkenas, welk*antiq. Germ. c*

Heer S. van L

nen van JAPH

MERS, zoonen

tis of *Itis* en A

alle de landen

dellandsche Z

cap. 7. Onde

Landen in Eur

Rphag, naarkenland; *Tarf*

Noordfche land

Zie P. WINSEMIUS *Chronijk*, fol. 15. *Oud MSS. van de Friefche Regenten*, tot het jaar 1100. en andere Friefche Historiefchrijvers,

ASICHDUM, zie eerste deel op AASDOMSRECHT.

ASKENAS of *Afcenas*, en ook wel *Afchenas*, was de zoon van *Gomoar*, zoon van *Jophat*, zoon van *Noach*. De vermaarde Joodsche Historiefchrijver *F. Jofephus* zegt, dat de *Afchanaxes* (van de Grieken bijgenaamd *Rhegines*) van hem hunnen oorsprong hebben, nu door de Grieken *Rhegines* genaamd wordt, en daar op laat hij volgen: „Niemant zal ligtelijk kunnen zeggen wat volken zij alhier met *Afchanazas*, of *Rhegines* verstaan, moogelijk verstaan zij met *Rhegines* de *Rhijnlanders*, die aan den oever van dien stroom woonden, waar van de stad *Rhijnberk*, niet verre van *Orsoij*, en 't Graafschap *Meurs* en *Xanten* de Hoofdstad is, het welke niet onwaarschijnlijk is, want *Tacitus* was *Afciburgum*, een dorp onder *Keulen*, niet verre van *Castra Vetera*, dat is *Xanten*, niet onbekend.”

't Ontbreekt ook aan geen beroemde Schrijvers, die van gevoelen zijn, dat *Askenas*, de Vader van alle Duitsche Volken is, een ander stelt het *Hieronimus*. De Jooden houden staande, dat de Duitschers afkomstig zijn van *Alkinas*, waar van *Gen. X* vl. 3 en *1 Chron. I: vl. 6* van gesproken word, en dit is ook niet onwaarschijnlijk, vermids *Tuisto* of *Tuistones*, een naam is (inzonderheid als men 'er, *de*, voorsteld) overeenkomende met *Askenas*, welke woorden *Neander* genoegzaam gebruikt in zijn *antiq. Germ.* dan laat ons een bekender schrijver naflaan. De Heer *S. van Leelwien*, in zijn *Batavia Illustrata*, zegt: „De zonen van *JAPHET* waren *Gomer*, *Magog*, *Ivan* en anderen; *GOMERS*, zonen *Afcenas* en *Riphag*: *IVANS* zonen *Tarsis*, *Chitiz* of *Itis* en *Dodanim*, welker afkomelingen bezeten hebben alle de landen, bij de Hooge Noordsche, Westersche en Middellandsche Zee, volgens *JOSEPHUS*, *Joodsche Oudh.* Iste boek, cap. 7. Onder hen zijn door aanwas van volk, de *Keltische Landen in Europa* verdeeld geworden; en zoo meent men dat *Riphag.* naar *Sarmatien*; *Itis* naar *Italien*; *Dodanim*, naar *Griekenland*; *Tarsis* of *Tagus* naar *Spanje*; en *Magog* naar de Noordsche landen gereisd zijn: terwijl *Askenas* de Vader aller

Kelten, den nederkant des Rhijns bezat, waar van *Josephus* wil, dat de Duitsche volken, den naam van *Askenazas* bekomen hebben, die bij de Grieken *Rheginis* genaamd werden. Door de *Keltische* afstammelingen van *Askenas*, zijn de landen nog verder verdeeld geworden; en door *PLINIUS* verdeeld in vijf stammen, alle onder Duitschland gebragt, als: I. de *Vandalen*, die hunne woonsteden hadden, tuschen de hoogtens der *Alphische Gebergten*, en de rivier de *Donauw*, daar onder behoorden de *Bourgondiers*, d. i. de *Duitschen*, en onder die de *Alemanijers*, welke zijn de *Zevenborgers*, *Zwitzers* en *Zwabben*, waar uit de *Fransche Bourgonjons* gesprooten zijn, de IIde stam, waren de *Varini*, dat zijn de *Neder-Saxen*, (andere zeggen *Abarinii* of *Palentiners*) de *Clarinii* (de *Brandenburgers*) en de *Guttonus* of *Gotthen*. De IIIde stam, waren de *Igaevones*, een gedeelte der *Cimberen*, *Teutschen* (*Teutschen*) en *Chauchers*, waar onder de *Hamburgers*, *Breemers* en *Lunenburgers*, tuschen de *Elye* en de *Wezer*; en lager de *Chaucen*, de *Oostfriezen* en *Overijselsche*, waar onder *ADRIANUS JUNIUS*, mede de *Gooijlanders* brengt, doch dit word door *CLUVERIUS* en anderen tegengesproken. Uit den IVden stam, waren de *Istaevones*, naast aan den Rhijn gelegen, waar onder de *Middellandsche Cimberen*, *Hemanduren*, *Catten* en *Cheruscen* of *Thuringers* behoorden. Uit den Vden stam waren afkomstig de *Basterna*, enz. Inwoonders van Duitsch *Sarmatien*, omtrent de grenzen van Polen." Wij zullen ons niet inlaten met het verschil tuschen *Jonker van der Houve*, en *van Leeuwen* te beslissen, alleen zeggen wij, dat door alle oudheidkundigen word staande gehouden, dat *Askenas*, de Vader van alle *Kelten* is, en dat die *Kelten* de eerste bewooners van *Oud Batavie* geweest zijn, en laat 'er ons dit nog bijvoegen, uit *Wolfgang Lazus*, dat *Marcominius*, de eerste was, die zijn volk onder *Gomer Askenas*, *Cambrivius*, (van wien de *Camberen*, of *Cimberen*, den naam voeren,) gelaaten heeft, en dat de *Celten* of *Kelten* zig nevens den Rhijn, en verder nedergezet hebben, in Duitschland tuschen den Rhijn en *Wezer* gekomen zijn, daar men tegenwoordig *Friesland*, *Gelderland*, en *Westphalen* vindt. Men voegt 'er bij, dat gemelde *Marcomirius*, (in 't jaar der Waereld

3525, omtrent 3
de twaalf Romein
werden) 48936
bragt.

HALM.

ASKEU, (*Georg*
Engeland enden
naal, over een Et
daar mede voor
ten, die eene v
ders onder zig
die onzen ver
zien van de gro
de zijnen, op v
grootste zwaarig
met zestig *Keop*
om zig te redd
les, goede orde
deeld. Staande
tweede onder
ce Kommandeu
zoon *Verhaaf*, a
Branders gestel
stand konden bi
en de anderen
konden zijn.
vier uren, ge
waar mede de
kort, maar ernst
't *Vaderland*, e
bij zelfs de da
werd. Het geve
doch de bijzon
van onzen Zee
dat hij tweema
sten, die hier e
Douwe Aukes, z

3525, omtrent 350 jaaren, voor Christus, en ten tijde, dat de twaalf Romeinsche tafelen, of wetten van *Atheenen* gehaald werden) 489360 Cimberen (voorwaar een groot getal,) bij een bragt.

HALMA, en daar bij aangewezene Schrijvers.

ASKEU, (*George*) of ASCUE, voerde in den oorlog tusschen Engeland en den Staat, in het jaar 1652, het bevel als *Vice Admiraal*, over een Engelsche vloot van veertig schepen, en ontmoette daar mede voor *Pleimouth*, den Kommandeur M. A. DE RUITER, die eene vloot van dertig ligte oorlogschepen en agt branders onder zig had. Het was niet de eenigste zwaarigheid, die onzen vermaarden ZEEHELD belemmerde, dat ten aanzien van de grootte der schepen en menigte van volk en geschut, de zijnen, op verre na, de Engelschen niet evenaarde, maar de grootste zwaarigheid bestond hier in, dat hij belemmerd was, met zestig *Koopvaardij*schepen daar *Askeu* op aasde. De *Ruiter*, om zig te redden, had reeds eenige dagen te vooren, op alles, goede order gesteld, en zijn vloot, in drie *Esquaders* verdeeld. Staande het eerste onder hem als Kommandeur; het tweede onder Kapitein *Joris Pieterszoon van den Broek*, als *Vice Kommandeur*, en het derde onder den Kapitein *Fan Arentszoon Verhaaf*, als *Schout bij Nacht*, hebbende bij ieder twee *Branders* gesteld. De *Koopvaardij*schepen, die de minste weerstand konden bieden, waren onder ieder *Eskader* verdeeld, en de anderen zo geplaatst, dat ze deeze eenigzins van nut konden zijn. Den 26sten Augustus, 's nademiddags omtrent vier uren, geraakten de vlooten aan elkander. De woorden waar mede de *Ruiter*, de zijnen had aangemoedigd, waren kort, maar ernstig, hier in bestaande, dat zij als *Mannen voor 't Vaderland*, en de *vrijheid der zee* strijden zouden: paarende hij zelfs de daad, bij woorden, waar in hij manlijk gevolgd werd. Het gevecht, was volgens de verhalen, hevig en scherp, doch de bijzonderheden daar van, moeten wij tot het leven van onzen *Zeeheld* zelven spaaren; hier alleenlijk zeggen wij, dat hij tweemaal, door de Engelschen heen sloeg, geen der minsten, die hier een onsterflijken naam bij gemaakt heeft, was, *Douwe Aukes*, zo als op het Art. van hem zal getoond worden.

De

De Engelschen, die tusfchen zeven en agt uren de vlugt namen, naar den noord, maakten een eind aan het gevecht. De reddeloosheid van eenige fchepen, en de zorg die voor de Koopvaalers moest gedragen worden, waren oorzaak dat de vijanden, minder als anders zou gefchied zijn, vervolgd werden. Ja den moed der Hollanders, was zo groot, dat zij de Engelschen, zo de wind zulks niet belet had, voor Pleimuiden, zouden hebben gaan bevechten. Blijvende de RUTTER, ten bewijze zijner overwinning, *die hij aan het werk van den Almachtigen toefchreef*, meester van de zee.

In de beruchte Zeeftrijd, van den 11. 12 en 13den Junij des jaars 1666 had ASKEU, zig op den eerften en tweeden dag als *Admiraal van de witte vlag*, als een dapper Zee-man en bekwaam Officier gedragen; dan met retraiten, die de Engelschen genoodzaakt waren te neemen, had ASKEU het ongeluk, van met zijn fchip de *Royal Prince*, gemonteerd met 90 Metaale ftukken, en dat voor het kapitaalste fchip van de Engelsche vloot gehouden werd, aan den grond te raaken, op zeker zand, de *Galper* genaamd. Vruchteloos deed hij alle feinfchooten om hulp, wyl de gansche vloot haar cours vervolgeden; ASKEU, bevond zig in gevaar, van in die omftandigheid, door twee Hollandfche Branders, vernield te worden; doch ter zijner redding, gaf den Lt. Adm. *Tromp*, die zig op het fchip *van den Schout bij Nacht SWEERS* bevond, aan de Branders order om aftehouden, vindende meerder roem, in eenen vijand, die reeds de vlag geftreken had, als zijnen gevangenen het leven te fpaaren, dan weerloos te doen omkomen. ASKEU toonde hier op alle tekenen, van om een overwinnaar kwartier te begeeren, en zig over te geeven. Terftond werd op bevel van *TROMP*, door het volk van den Schout bij Nacht, ASKEU met zijne Officieren als gevangen, overgehaald. En op order van de *Ruiter*, werd *Askeu*, 's anderen daags morgens met een Galjoet, naar 's Gravenhage opgezonden, van waar hij eerlang, volgens Resolutie van den 16den Junij en den 7den October 1666. naar *Loevestein* gevoerd werd: daar hij gevangen zat tot na het fluiten der vrede, en alwaar hij niet kon nalaaten, den lof der Nederlandfchen

te vermelden: 2
Loevestein: Four
En deezen lof m
mede geeven,

Zie BR

504.

XII

derl.

ASPEREN (Bar
heen in en om
heid, als in aanz
als het *Stamhuis*
onderscheidenli
naam van deeze
en geen minder
oorsprong van de
moeijing, die a
als men 'er tog
voorganger HAL
JONKER VAN DEE
men zou zijn,
dan het verhaal,
dat het geen de
men 'er zaaken
dat HALMA te v
geloof aan te kun
ders in deeze z
so ALTING, zo
ze naa te fchrij
'er niets bij ve
dat de NAAMSO
ter, dat men de
het jaar 1112 z
dit *Asperen*, w
met het Dorp
dat deezen naam
IV DEEL.
(†) Ik bedoel de

te vermelden: zeggende onder anderen tegen den slotvoogd van Loevestein: *Four have an prompt nation: Gij hebt een vaardig volk.* En deezen lof moeten de Engelschen, onze Natie, tegenwoordig mede geeven, ten minsten wij kunnen het zelve zeggen. (†)

Zie BRANDT, *Leven van de RUYTER*, bl. 27, 28. 500, 504. *Nederl. Merk. van 1666.* bl. 89. *Vaderl. Hist.* XII en XIIIde deel, *Leven van TROMP*, der *Nederl. Zee-Helden.*

ASPEREN (*Baronnie van*) onder alle die Baronniën, welken voorheen in en om Holland opgeregt zijn, is deeze, zo in oudheid, als in aanzienlijkheid geen van de minsten, zijnde al vroeg als het *Stamhuis* der *Arkels* en van *Asperen* bekend geweest, zeer onderscheidenlijk, en wel op vijftienderleije wijzen, wordt de naam van deeze Baronnie, Stad en Land van *Asperen* gesteld, en geen minder verschil ontmoet men bij de schrijvers over den oorsprong van dezelve; het is ons bedunkens, een nutlooze vermoëijng, die allen den Leezer onder het oog te brengen, als men 'er tog niets met zekerheid van kan bepaalen. Mijn voorganger HALMA, schijnt genegen geweest te zijn, om Heer JONKER VAN DER HOUVE te volgen, die wil, dat de naam genoomen zou zijn, van een der Roomsche Heiligen *St. Asper.* dan het verhaal, waar uit dit gezegd wordt, is zo beuzelachtig, dat het geen de minste zekerheid verschaft; integendeel komen 'er zaaken in voor, die het zo onwaarschijnlijk maaken, dat HALMA te veel kundigheid had, om 'er wel beraaden eenig geloof aan te kunnen slaan. Ja zelfs zijn de gedachten van den anders in deeze zaaken zo vermaarden als doorkundigen MENSCH ALTING, zo zeldzaam, dat ik HALMA niet volgen wil met ze naa te schrijven; mijne Leezers, dit ben ik zeker, zullen 'er niets bij verliezen, als ik niet meer doe, dan te zeggen, dat de NAAMSOORSPRONG, *duister en onzeker is*; het eerste echter, dat men den naam van *Asperen* gemeld vindt, moet omtrent het jaar 1112 zijn; want men dient wel acht te geeven, dit *Asperen*, waar van wij hier spreken, niet verwarren met het Dorp *Asperen* in Kleefslant, noch met een ander dat deezen naam draagd, en in Vlaanderen gevonden wordt,

IV DEEL.

R r r r

ook

(†) Ik bedoel de Glorierijke Zeeslag van den 5den Augustus 1781.

Ook niet met *Aspre* of *Haspre*, in Henegouwen, en veel minder met *Aspernas*, een sterkte, voorheen in Westphalen; noch met *Asperen* bij *Weenen*, en meer anderen.

De *Baronnie van Asperen*, die wij hier beschreven hebben, is gelegen in het zuiderdeel van de Provincie Holland, (de Beschrijver daar van, M. BEEKMAN, zegt *Graaffschap* Holland, doch wij hebben reeds elders aangemerkt, dat het oneigen is deeze benaaming te gebruiken, want 'er geen Graaf zijnde, is de naam van Graaffschap met de vernietiging van die waardigheid, ook vernietigd) paalende aan de grenzen (niet van het Hertogdom) maar van de Provincie Gelderland, en schoon in Holland gelegen, echter begreepen in de bedijking van de *Thielerwaard*, voor zo verre den omtrek der dijken, langs de rivier de Waal en Linge betreft, en waar door het Land ook aan menigvuldige overstromingen onderhevig is, vooral als zig 'er in de Maas of Merwe, beneden de stad *Gornichem*, een ijssdam vast zet, bij welke gelegenheden, het water wel twintig voeten op het land loopt.

De grootte en uitgebreidheid van dezelve bestaat in bijna veertiende half honderd morgen binnen- en buiten land, zonder de dijken en wegen daar onder gerekend, beslaande het binnenland 1213 morgen. De geheele Baronnie, legt aan drie zijden, in haar eigen dijken beslooten, die zij zelve ook onderhouden moet. Langs den kant van de *Linge* is zij omgeeven met een zwaaren buitendijk, de *Lingedijk* genaamd, welke zig van de Ambachts-Heerlijkheid *Gellikom* in Gelderland, tot aan de Baronnie van *Heukelom* in Holland uitstrekt, en door een engte van 1278 rijnlansche roeden, aan den Gelderschen dijk gehegt is; zijnde de andere de *Caar* en *Achterdijk*. De Grenzen van *Asperen* zijn in deszelfs omtrek ten oosten aan de rivier de *Linge*, waar door dezelve van de Baronnie van *Akooij*, gelegen in 't Graaffschap *Leerdam*, word afgescheiden. Ten Zuiden paalt ze aan Gelderland, en bijzonder aan *Gellikom*, wordende door de Helle Vliet, door welke de landerijen van *Haafsten* en *Hello*, hun water in de Linge loofen, afgesneden; ten zuidwesten aan de Ambachtsheerlijkheid *Herweinen* in Gelderland; ten westen aan de Baronnie

Heu-

Heukelom, en vier de *Linge* uuren ten oosten van *Heukelom*; 6 ten Zuiden van *Heukelom*; een half van *Gornichem*.

De oprichting van die van *Asperen* te zijn, dan men overlijden van wiens dood zij goed verdeeld werd de tweede. Tot dien tijd ingesloten gebleven, de eerste in het jaar *Moggen*, en door altoos een *Heukelom* die wij hier dertien zes volle eeuwen.

De *Leenbr* *Otto*, die ook *Illde*, van die werd, zij van

„ Wij Will
„ lant, ende
„ voer ons, c
„ Holland we
„ tot *Asperen*
„ *Asperen*,
„ maeckt tot e
„ komelinghen
„ en onse erv
„ wesen fullen
„ van noede is
„ en fullen ghe

Heukelom, en ten noorden, wordt ze door de meergemelde rivier de *Linge*, van het Graaffchap *Leerdam*, afgezonderd. Vier uren ten oosten van *Buuren*; 5 van *Thiel*; 3 ten Z. O. *Bommel*; 6 ten Z. *Heusden*; een half ten westen *Heukelom*; en een half van *Gorkum*, 3 ten N. W. *Leerdam* enz.

De oprichting deezer Baronnie, of wel de eerste scheiding van die van *Arkel*, kan niet wel eerder gesteld worden geschied te zijn, dan met het jaar 1122, of daar omtrent, vermits het overlijden van *Jan van Arkel*, op dien tijd gesteld word, en na wiens dood zijn drie zonen, *Jan*, *Volperd* en *Hugo*, hun erfgoed verdeelden. *Jan* als de oudste, behield *Arkel*; *Volperd* de tweede kreeg *Asperen*, enz. en *Hugo* weder anderen. Tot dien tijd toe was *Asperen*, in de Heerlijkheid en het land ingesloten geweest; doch na dat het door *OTTO VAN ARKEL*, de eerste van die naam, en vijfde Heer van *Asperen*, in het jaar MCCCXIII. aan den Graaf van Holland is opgedragen, en door dien weder als een *Leen* is uitgegeeven, is het altoos een Hollandsch *Leen* gebleeven. (Uit de *Leenbrieven* die wij hier doen volgen, blijkt, dat *Asperen*, reeds meer dan zes volle eeuwen een Baronnie geweest is.

De *Leenbrieven* waar uit blijkt, dat *Asperen*, door gemelde *Otto*, die ook Heer van *Heukelom* was, aan Graaf *Willem de IIIde*, van dien naam opgedragen was, en weder ter *Leen* werd, zijn van deeze volgende inhoud.

„ Wij Willem Grave van Henegouwen, van Hollant, Zee-
 „ lant, ende Here van Vrieslant, bekennen met desen brieff,
 „ voer ons, onse erven, en de nakomelinghen, die Grave van
 „ Holland wesen sullen; alsoe ons Ott van Hoekelom, Heere
 „ tot *Asperen* opgedragen heeft syn vry hoeg Heerlicheyt van
 „ *Asperen*, gheleghen buten onse palen van Hollant, ghe-
 „ maect tot eenen onversterfeliken erfleem, hy en synen na-
 „ komelinghen, die Heeren tot *Asperen* wesen sullen; van ons
 „ en onse erven en nakomelinghen, die Grave van Hollant
 „ wesen sullen, ende ons open poert wesen sal, als ons des
 „ van noede is; ende wij of onse erven en de nakomelinghen
 „ en sullen gheen recht voerder aan die voersch. Heerlicheit

R r r r 2

„ en

Baronnie van

Henegouwen, zoveel min-
 en in Westfalen, noch
 ren.

er beschreven zijn,
 rovintie Holland, die
 egt Graaffschap Holland,
 erkt, dat het oneigen
 er geen Graaf zijnde,
 ernietiging van die waar-
 n de graaven (niet van
 die Gelderland, en schoon
 n in de beijing van de
 vntrek der dijken, langs
 en waar door beiland
 onderhevig is, vrom
 eden de stad *Gornichen*,
 rieden, het water wel

dezelve bestaat in bijna
 nen- en buien land, om-
 r gerekend, belaande het
 ele Baronnie, legt van drie
 , die zij zeive ook onder-
 de *Linge* is zij omgeeven
 ingedijk genaamd, welke
 zellikom in Gelderland, ter
 land uittrekt, en door een
 , aan den Gelderschen dijk
Caar en *Achenwijk*. De
 is omtrek ten oosten in
 dezelve van de Baronnie
 ap *Leerdam*, was afge-
 n Gelderland, en bijzon-
 e *Helleste Vliet*, door wel-
 lo, hun ruur in de *Linge*
 aan de Ambachtsheer-
 vesten aan de Baronnie
 Heu.

„ en guede van Asperen hebben noch behouden sullen, mit
 „ voerwaerden toghedaan, dat Ott van Hoekelē Here tot
 „ Asperen of synen erven ende nakomelinghen, als die Hee-
 „ ren tot Asperen wesen sullen, die voorschr. Heerlicheit van
 „ Asperen teghens ons, of onse erven ende nakomelinghen als
 „ Grave van Hollant niet verbueren, voerbroecken en sullen,
 „ aen lyf noch aen guet, noch met geenre hande broecken,
 „ noch excessen, of saken, hoedanig die gebueren mochten,
 „ niet uytgescheyden. Ende omme dat wy willen, dat alle
 „ deese voirschr. punten en voerwaerden vaste stade ende van
 „ waerde bliven voer ons, ons erven ende nakomelinghen,
 „ die Grave van Hollant wesen sullen, Heer Otts voirschr.
 „ of synen erven en nakomelinghen, soe hebben wy Grave
 „ voirschr. desen brief mit onser groeten aanhangenden segnel
 „ besegheld, geschiet in den jaere ons Heren dusent driehon-
 „ dert dertien, des Woensdaghes op Sint Agnietendach.

„ *Hangende onder aan den brieu des Graavs segel, gedrukt in*
 „ *groen was, aan eenen dubbelde franceine staart: van welken brieu*
 „ *by het Hov van Holland een vidimus is gemaakt op den achtste*
 „ *van Lentenmaand sestionhonderd veertig, dat mede noch in wee-*
 „ *sen is.*

„ Wij Willem Grave van Heneghouwen, van Holland, van
 „ Zeeland, ende Here van Vriesland, maken cont, allen den
 „ ghenen, die deze lettere zien zullen, of hoeren lezen, dat
 „ wi Otten van Hokelem, Here van Asperen verleent hebben,
 „ en verlenen met deze lettere, die Heerschap tot Asperen,
 „ ende die porte tot Asperen, die hi ons opghedraghen hevet
 „ vryelic vor onze manne, te houden van ons ende van on-
 „ zen nakomelinghen Grave tote Holland, te rechten erflee-
 „ ne: in dezer maniere, dat die Heerscap ende die porte vor-
 „ ghenoecht niet versterven en mach, zine zullen komen op
 „ Otten voorghenoecht naeste erfnamen, eerst man hoeft of
 „ wijf hoeft, ende hi ende zine nakomelinghen zullen rychten
 „ an hals, ende an hoeft, an hoeghe ende an leghe in die heer-
 „ schap vorghenoecht, ghelike dat hi plach te doene, eer hi
 „ ons die Heerscap opdroech, ende des gherychts en zelen wi
 „ ons

„ ons niet on
 „ onze porte
 „ hebben Otte
 „ Asperen, di
 „ lenvri veren
 „ velic, zonde
 „ dat dit vaste
 „ noemt ghegt
 „ le, ende me
 „ Byscops tot
 „ zent, drieh
 „ daghe tote
 „ *Hangende*
 „ *seide koorden*

„ Wij Wille
 „ ende Heer v
 „ voer ons en
 „ en zynen e
 „ dat zaek we
 „ voirschr. of
 „ per foerts
 „ Grave voor
 „ die selve C
 „ bescudden,
 „ Otte voersc
 „ aen ons of o
 „ altyd eerst
 „ voerschr. de
 „ af ende aen
 „ noch onsen
 „ pie en leer
 „ vast ende st
 „ ven desen b
 „ 't jaar ons H
 „ hendachs na
 „ *Hangende*
 „ *franceine staar*

„ ons niet onderwinden: ende die porte tot Asperen zal zyn
 „ onze porte, wanneer dat wys te doene hebben; ende wi
 „ hebben Otten vorghenoemt ghegheven, dat die porteren van
 „ Asperen, die daar nu wonen, of hier nae wonen zullen tol-
 „ lenvri veren zullen met haren ghoede, dor al onze lant, er-
 „ velic, zonder alrehande archeyt; ende om dat wi willen,
 „ dat dit vaste, ende stade blive, soe hebben wi Otten vorghe-
 „ noemt ghegheven dezen brief beseghelt met onzen zeghe-
 „ le, ende met ons Heren ons oems zeghele, Heren Ghijen
 „ Byscops tot Utrecht. Ghegheven in den jaar ons Heren du-
 „ zent, driehondert en dertiene, des Vreidaghes nae dertien-
 „ daghe tote Harlem.
 „ *Hangende onder uit twe segelen in groen was, aan dubbeldē*
 „ *seide koorden.*

„ Wij Willem Grave van Henegouwe, van Hollant, Zelant
 „ ende Heer van Vrieslant doen kondt ende kenlick allen luden
 „ voer ons en onsen erven ende nakomeling Otto van Hoekelē
 „ en zynen erven, die Heren tot Asperen wesen fullen, of
 „ dat zaek weer, dat enighe Heren, steden, of landen Otten
 „ voerschr. of zynen erven of die poert en sloet tot Asperen
 „ per foerts ende krachten overvallen worden, soe sullen wij
 „ Grave voerschr. of onsen erven tot Holland wesen fullen,
 „ die selve Otten of synen erven stede, en sloet tot Asperen
 „ bescudden, of dat saek weer, dat noch ghebuerde, dat Heer
 „ Otte voerschr. of zynen erven Heren tot Asperen, hoer leen
 „ aen ons of onzen erven, als Grave van Hollant te ontvanghen
 „ altyd eerst ghelend toescriven sullen alle onse Graeffschap
 „ voerschr. doer veilich te mersen, te varen, ende te keren,
 „ af ende aen te komen, om gheen versumenys hebben van ons
 „ noch onsen erven, als Grave van Hollant aen die Heerscap-
 „ pie en leen van Asperen. Omme dat wi willen, dat die
 „ vast ende stade blive, soe hebben wy Otten voerg. gheghe-
 „ ven desen brief besegheld met onsen zeghel; ghegheven in
 „ 't jaar ons Heren dusend, driehondert ende dertien des Son-
 „ nendachs nae Sunte Peter ad vincula.
 „ *Hangende onder aan een segel in groen was, aan eenen dubbeldē*
 „ *franseine staart.*”

omme van
 behouden sijn, mit
 Hoekelē sijn tot
 inghen, als die
 fchr. Heerlicheit van
 de nakomelingen te
 ervoeren en sullen,
 ende lant broecken,
 te geburen mochten,
 dat wy willen, dat alle
 en vast stade ende van
 ende nasmelingen,
 , Heer Otte voerschr.
 soe hebben wy Otte
 en aenhangenden segel
 Heren dusent driehon-
 dert Agrietendach
 van segel, gedruct in
 de staart: van welken brief
 is gemaekt op den schijf
 sig, dat niet noch in ver-
 wren, van Holland, van
 , maken ont, allen des
 en, of hooven leen, dat
 Asperen verneemt hebben,
 e Heerschap tot Asperen,
 i ons opghedraghen hevet
 en van ons ende van on-
 dland, te rechten erbee-
 ericap ende die porte vo-
 t, zine zullen komer op
 nen, eerst man loest of
 melinghen zullen richten
 ende an legte in die heer-
 plach te doene, eer hi
 s gheveyns en ziele wi
 „ ons

In de alleroudste tijden, was het land van *Arkel*, en het daar onder behoorend *Asperen*, gelegen of behoorende aan het oude Graaffchap *Teisterband*, dat in zig bevattede de landen van *Thiel*, *Bommel*, *Heusden*, *Altena*, *Arkel*, *Asperen*, *Heukelom*, *Leerdam*, *Vianen*, *Kuilenburg*, en *Buuren*; van welk Graaffchap, *Thiel* toen de Hoofdstad was. Dit alles laat zig gemakkelijk met geloofwaardige Schrijvers, als, *Pontanus*, *Slichtenhorst*, *Schriverius*, en anderen, bewijzen, dan om aan te toonen wie de eerste Graaf daar van geweest is, gaat op verre na zo zeker niet. Het gevoelen, dat van *SCHRIVERIUS* echter de meeste ingang vindt, is, dat *WALGER*, oudste broeder van *DIRK*, dien wij voor den eersten Graaf van Holland houden, de eerste van *Teisterband* geweest is. Anderen willen, dat *Robert*, de derde zoon van *Lodewijk*, de eerste en agtste Graaf van Kleef, omtrent het jaar 830. de eerste Graaf van *Teisterband* zou geweest zijn, zeggende *v. d. Houye*, dat dezes Graaven dochter, met opgemelde *Walger* gehuwd was. *Slichtenhorst*, maakt dit Graaffchap veel ouder, zo dat hij zelfs niet de eerste, maar wel de laatste van den eersten stam te noemen is, die hij *Walter* noemd, en zegt, dat die gestorven is 742, en door wiens eenige Erfdochter, *Teisterband* aan de Graaven van Kleef zou gekomen zijn, welke verschillende gedachten, de onzekerheid genoeg doen zien. Volgens den naauwkeurigen naspoorder van dergelijke zaken, den gemelden *Schriverius*, werd Ao. 994. het Graaffchap *Teisterband*, door *Anfried*, de laatste Graaf vernietigd. Verlatende deeze het zelve, benevens zijne vrouw, om het Bisdom van *Utrecht* te bekomen, waar aan hij een groot deel, deezer goederen hegten. (Zie het geen van deezen gezegd is, hier voor bladz. 1229).

De meesten van onze Geschiedschrijvers, die van denkbeeld zijn, dat de Baronnie van *Asperen*, als een *Leen*, aan de Heeren van *Arkel*, zou behoord hebben, en door die van *Arkel* zelfs zou verheven zijn, tot dat de Heerlijkheid *Arkel*, aan den Graaf van Holland verviel, zijn alle zeer verre af van waarheid te spreken; want niet alleen, dat nergens, een bewijs van zodanige Leenbrieven te vinden is, maar
geen

A
geen van hun
ven, dat bij d
van Heer Jan
Volperd of *Folp*
ontving. Het
die Broeders, I
gescheiden heb
Leenbrieven, I
hoeven bijtevo
gezegde te ov
uit den tweed
noot voorheer
hi *plach* te doe

En zedert o
Graaflijkheid v
worden, zo a
dat dezelve in
plaats gekreege
zelaar, en *Ar*
in huwelijk eer
de halve Hee

In het jaar
Willem van I
Heerlijkheid v
Karel van *Botu*
aan *Gijsbert* P
eindelijk aan
dat gemelde
dezelfen geh
Maria, als G
heen aan *Are*
zelaar, uit a
aan hun bewe
zig onderstaar
de Geldersche
bruarij 1480,
gaven. De Le

geen van hun is immer in staat geweest, eenig bewijs te geven, dat bij de hier voor gemelde verdeling der goederen van Heer *Jan van Arkel*, onder zijne drie zoonen, de tweede *Volperd* of *Folpert*, dit *Asperen* van zijn oudsten broeder *Jan* ontving. Het zelve bewijst 't tegendeel allerduidelijkst, dat die Broeders, hun erfgoed, als vrij en eigen goed gedeeld en gescheiden hebben. En de afschriften, der zo even gemelde Leenbrieven, bevestigen dit zo zeker, dat wij 'er niets behoeven bijtevoegen, om den Leezer van de waarheid van ons gezegde te overtuigen; men erinnere zig slegts de woorden uit den tweeden brief, waarin om aantetoonen, dat *Asperen*, nooit voorheen een *Leengeweest* is, gezegd word: „*ghelike dat hi plach te doene, eer hi ons die Heerschap opdroeg.*”

En zedert dien tijd, is de *Baronnie van Asperen*, altijd van de Graaflijkheid van Holland verheven, en te Leen ontvangen geworden, zo als nog hedendaagsch geschied: wel verstaande dat dezelve in twee *Leenen* gesplitst is, welke splitting heeft plaats gekreegen, na dat dezelve aan de Heer *Rutger v. d. Boetzelaar*, en *Arend Piek*, behoord heeft, hebbende ieder van die in huwelijk eene dochter van den Heer van *Asperen*, welke ieder de halve Heerlijkheid ten Huwelijk aanbragten.

In het jaar 1460 de Heer *Rutger van den Boetzelaar*, door *Willem van Buuren*, doorschoten zijnde, geraakte de halve Heerlijkheid van *Asperen*, die aan *Arend Piek* behoorde, aan *Karel van Bourgondien*, en na dat ze ook voor een korten tijd, aan *Gijsbert Piek, Arendssoon*, behoord had, verviel die helft eindelijk aan de Graaflijkheid van Holland, en wel op dien tijd, dat gemelde *KARL*, Graaf van Holland werd; daar aan bleef dezelve gehegt, tot het jaar 1480, wanneer *Maximiliaan* en *Maria*, als Graaf en Graavin van Holland, die helft welke voorheen aan *Arend Piek* behoord had, aan Heer *Wesfel v. d. Boetzelaar*, uit aanmerking van de goede en getrouwe diensten, aan hun beweezen, in het verdrijven van gemelden *Piek*, die zig onderstaan had, weder in de stad te komen; en ook tegen de Gelderschen, volgens opene Brieven, van den 12den Februarij 1480, weder affonden, en aan hun in eigendom overgaven. De Leenbrieven, waar bij gemelde Heer *Wesfel v. d.*

Boetzelaar, op den 20sten Junij 1484. zo door *Maximiliaan*, als door zijnen zoon *Filips*, voor deeze wederhelft mede verleid werd, zijn als nog voor handen.

Echter heeft de Graaflijkheid van Holland, van dien tijd af aan, de helft der inkomsten behouden en genoten, tot dat de Staaten van Holland en West Friesland, bij overdragt van den 5den Junij 1593, die overlieten aan *Rutger van den Boetzelaar* den 17den Heer van *Asperen*, voor hem en zijne nakomelingen, mids hij voor zig en den zijnen afstand deed van de Heerlijkheid *Poelwijk*, met de tienden, en al deszelfs toebehooren, die door de Graaflijkheid van Holland, was in bezit genomen, en bleef behouden, volgens inhoud van den Leenbrief. Het slot te *Asperen*, met den Berkhof en Boomgaard, mitsgaders de Heerlijkheid, Stad, Leengoederen, Renten, giften van Geestlijke goederen, aanvallen van besterften, en verdere gerechtigheden daarin vermeld, verheven en te leen ontvangen, van meer gemelde Graaflijkheid van Holland: worden onder de voorrechten, daar in benoemd: het voeren van *hoog, middelbaar, en laag rechtsgebied, het jus patronatus, tiendens, teinsfen, wind en rosmolen, visfcherij, gruitgeld, tol op de paardemarkten, de twee veeren op de Linge, verftervenis zonder erfgenaam, Leenen, zwaanendrift, en de jacht.*

Weinige Heerlijkbeden zal men aantreffen, die zo veele doorluchtige Heeren hebben voortgebragt. Hebbende *Asperen* behoort aan DRIE onderscheidene Hollandfche Adelijke geslachten, *Arkel, Polanen* en *Langerak*; aan een Kleefs Adelijk geslacht van *Boetzelaar*, aan wien het nog behoord; aan het Vorstelijk geslacht van *Bourgondien*, en aan het Geldersche Adelijk geslacht van *Piek*. Van het eerste is reeds in dit deel melding gedaan, en van de volgende, zal op hun tijd en plaats gesproken worden.

Dat *Asperen*, een Slot, Kasteel, of Burgt, zo *A. KEMP* in zijne *Befchrijving van Gorinchem* het, bl. 40, noemt, gehad heeft, is ontwijfelbaar, men weet zelfs, dat het gelegen heeft, aan den Noordwesthoek van de stad, bij de *Heukelomfe poort*, en ook dat het den naam gevoerd heeft van *Waddestein*; dan gansch onzeker is het, van wien het dien naam bekomen heeft, als

ook,

ook, door wie l
deren, dat Jonk
dan eene plaat
gaat, als hij ui
zelve al in he
geweest zijn.

Casfus zelve,
„ ring in Duitf
„ overheering
„ voet, zo a
„ fchers, omt
„ dende, te
„ tusfchen d
„ ke twee r
„ en Lippe i
„ den alleen
„ vlugt op he
gemelde Jonk
die van *Aspe*
den; doch *D*
nas in West
duidelijk aant
voetspoor va
dat dit Slot,
Dan wat ve
„ zoon van
„ lijk huwel
„ CLOTARIU
„ Holland)

Hoe wel
zen, zo hee
waarschijnlijk
eerste Heer
deren gestiel
Holland, in
op de grond
hier voor b

ook, door wie het zelve geficht is. Wij vertrouwen met anderen, dat Jonker *van der Houve*, in zijn *Handv. Chronijk*, op meer dan eene plaats zeer verre het spoor der waarheid te buiten gaat, als hij uit *Dion Caspius*, ons tracht te bewijzen, dat het zelve al in het tiende jaar, onzer tijdrekening zou bekend geweest zijn. En deeze zijne mislag blijkt uit gemelde *D. Caspius* zelve, want die zegt: „Dat *Q. Varus*, uit zijn bestiering in Duitschland gekomen, de Duitschers, geen slaafsche overheering, als de *Sijries* gewoon, wilde regeeren op dien voet, zo als hij die volken gedaan had; waarom de Duitschers, omtrent den *Elve* woonende, dit onverdraaglijk vindende, te saamen kwamen, en veele benden van *Varus*, tusfchen de Rivieren *Amasia* en de *Lippa* versloegen, (welke twee rivieren door *van der Houve*, zelfs voor de Eems en Lippe in Duitschland gehouden worden) van welke benden alleen zeer weinige Romeinsche Ruiters, het door de vlugt op het Slot *Aspernas* ontkwamen.” Zeker is het, dat gemelde Jonker, door den klank van *Aspernas*, die met die van *Asperen* veel overeenkomst heeft, misleid is geworden; doch *Dion* bedoelde niet *Asperen* in Holland, maar *Aspernas* in Westphalen gelegen, dat de benaaming der rivieren, duidelijk aantoonde. Niet kleinder is de mislag dien hij op het voetspoor van *Tauchet* begaat, op wiens gezegde hij meent, dat dit Slot, in het jaar 630. *Saint Aspre*, zou genaamd zijn. Dan wat verhaald *Tauchet*? Dit: „Dat eenen *GODIN*, de zoon van eenen Landman in Bourgondien, om zijn schandelijk huwelijk met zijn Schoonmoeder, de vlugt voor Koning *CLOTARIUS*, naar *Saint Aspre* in Lotharinge, (maar niet in Holland) nam”

Hoe wel nu hier mede de Stichter niet word aangewezen, zo heeft men eenigen grond, niet van zekerheid, maar van waarschijnlijkheid, dat het zelve, door *Folperd van Arkel*, de eerste Heer van Asperen, na de deeling der vaderlijke erfgoederen geficht is, het welke, door *Willem den Isten*, Graaf van Holland, in het jaar 1204 geslegt en verwoest werd. En op de grond daar van, naderhand door *Jan den VIIden* (zie hier voor bl. 1227) weder herbouwd. Het gebouw munt-

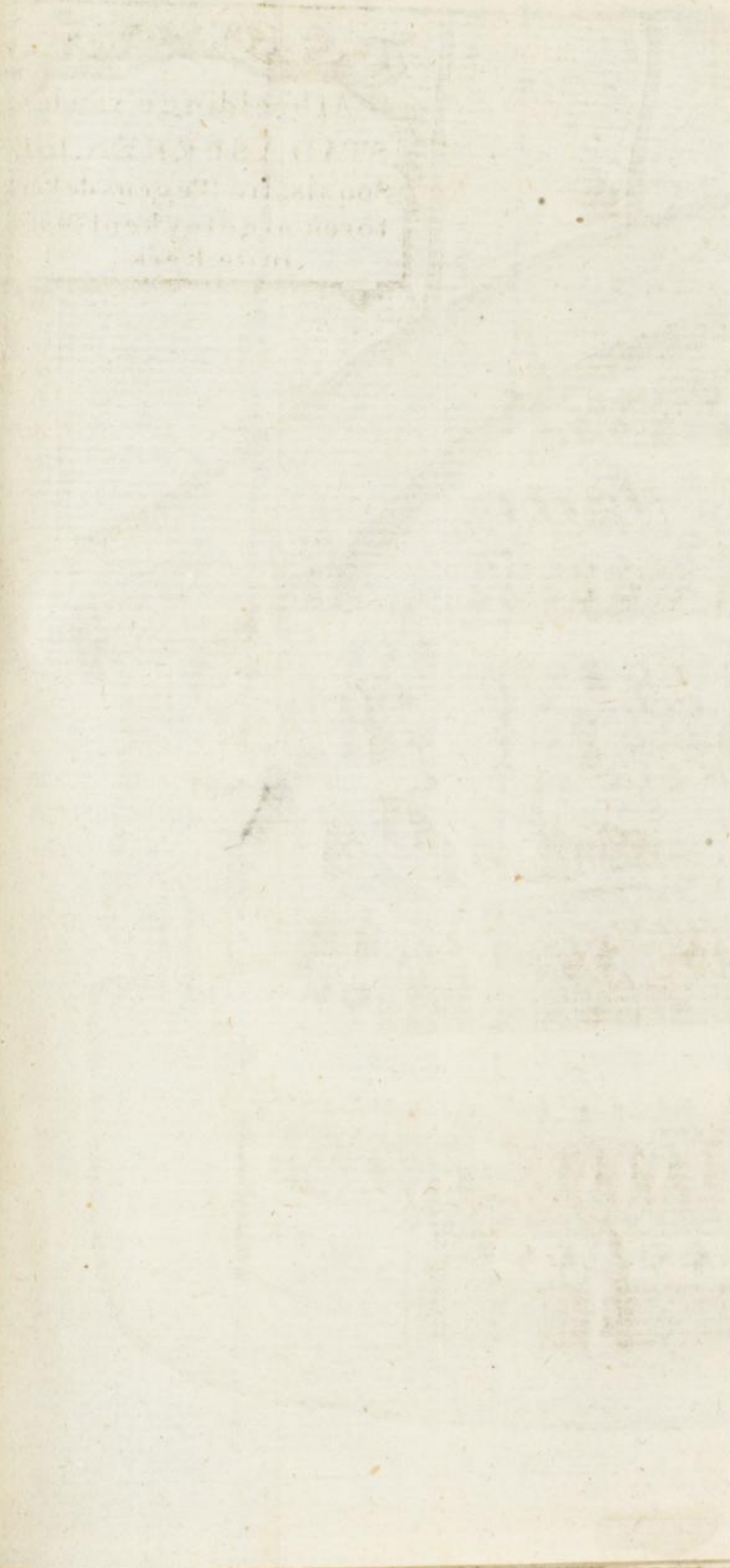

te meer uit in netheid en sterkte, dan in groote; staande volgens de Prentverbeelding, door *F. v. Bleiswijk*, in het koper gebragt, rondsom in een wijde graft met water, op zeer dikke muuren, beneden altemaal met kelders, zijnde in het geheel vier verdiepingen hoog: voor had het een dikke toren, waar door men in het kasteel ging. Voor het Slot lag een voorburg, met een hooge steene poort, en aan de linker zijde een groote Stalling en Thuinmanshuis, die nog in wezen zijn; van deezen voorburg, ging men over een groote houten brug in het kasteel; aan wederzijden van de gemelde voorburg, op den kant van de graft van het kasteel, staat een steenen toren, door den eenen, die met een dak gedekt is, gaat men op de cingel van het Kasteel, zijnde de andere voorheen open en met schietgaten voorzien geweest, toen de Franschen in 1672, 'er meester van waren, trokken zij niet van daar, zonder de smertelijke tekenen des oorlogs natelaaten: door eenige tonnetjes buskruid, met brandende lonten 'er onder te brengen, deden zij de gansche toren opspringen, welke donderslag het kasteel zodanig uit deszelfs gewrichten rukte, dat het daarna instortende, geheel moest gesloopt worden, blijvende 'er niets van overig, dan de grondvesten, die thans onder water leggen, vertoonende de plaats tegenwoordig, alleenlijk de gedaante van een ronde Vijver, zijnde de voorburg alleen nog maar in wezen.

Toen zo als gezegd is, de Heerlijkheid gesplitst was, en door *v. Boetselaar* en *Piek* bezeeten werd, was hier nog een ander Kasteel, alhoewel men niet bepaalen kan, waar het zelve gestaan heeft. Schoon *Goudhoeven* zegt, dat het eene ten zuiden en het ander ten noorden in de stad gestaan heeft, welke zuidergedeelte ook het Geldersche genaamd word, om dat *Piek* in dat gedeelte zijn Kasteel had, en men zou het zelfs naar gisfing kunnen bepaalen, aan of omtrent de Gellikomsche Poort, want in het vonnis, dat ter uitvoer werd gebragt, zo aan *Piek* als aan zijne medeburgers, wegens den moord begaan aan *Rutger van den Boetselaar* (zie *Boetselaar*) word het genaamd een *Bolwerk dat poorten had*; verbeelde men zig, dat het aan de gezegde Poort, vast geweest was; dan door wie dit

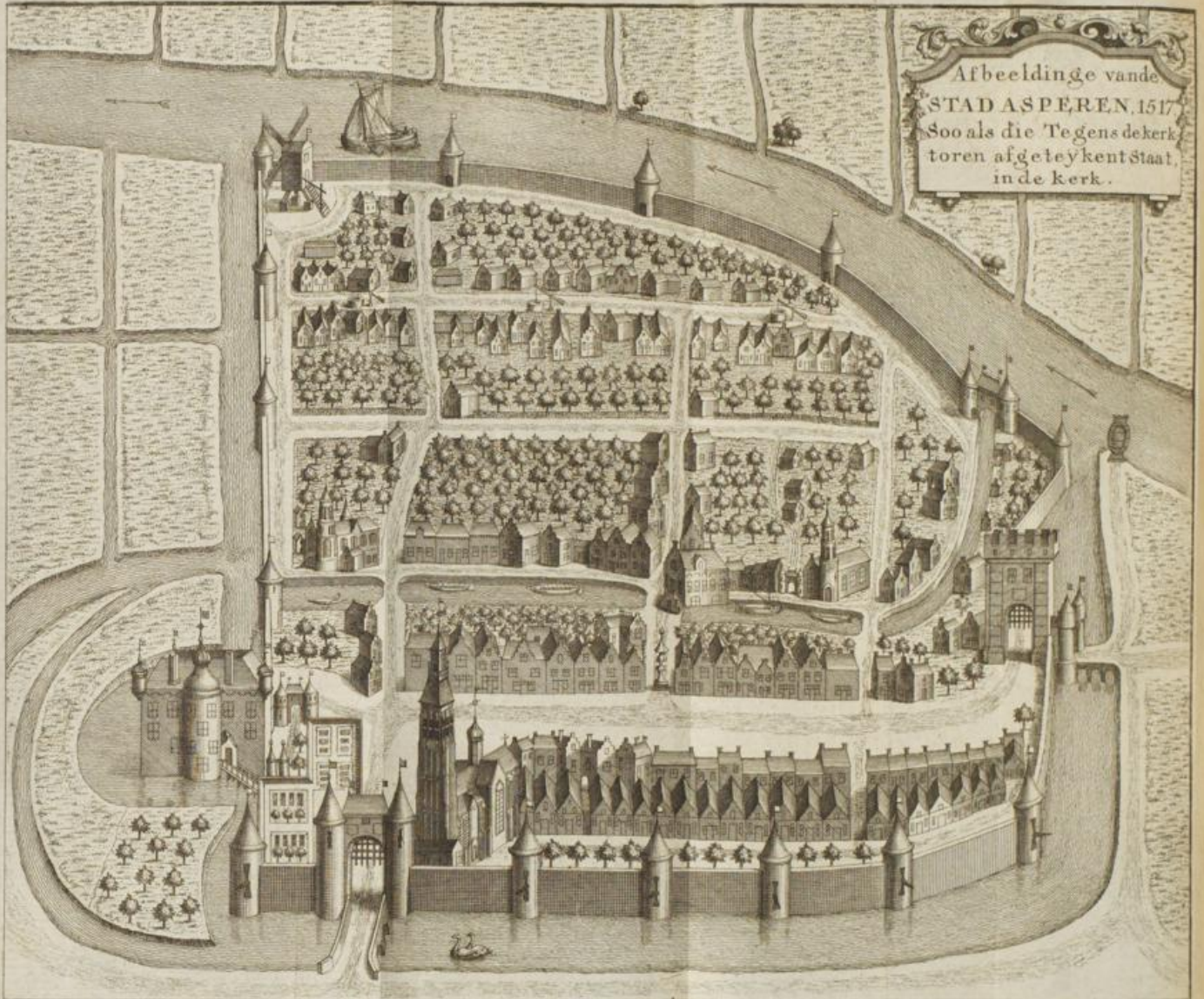
in groen, fraai
 Bleiswijk, in de
 met water, op
 , zijnde in het
 een dikke muur
 Slot lag een muur
 in de linker zijde
 nog te wezen zijn
 groot houten brug
 nabij de wijk, op
 uit van haer ooren,
 het is, ga nu op de
 de vooten op en
 en de Prinses
 zij niet van de, en
 atelaaten: dan
 ten 'er ontrent
 ingen, wānder
 ewrichten nu te
 geloopt. wānder
 ondvesten, de
 laats tegenover
 Tijver, zijde de
 d gesplitst van
 as hier nog een
 , waar het zelve
 et eene te
 aan heeft, wel
 mid word, en
 men zou te
 de Gellinck
 werd geint
 : den moer
 ar) word
 lde men
 as; dan
 37

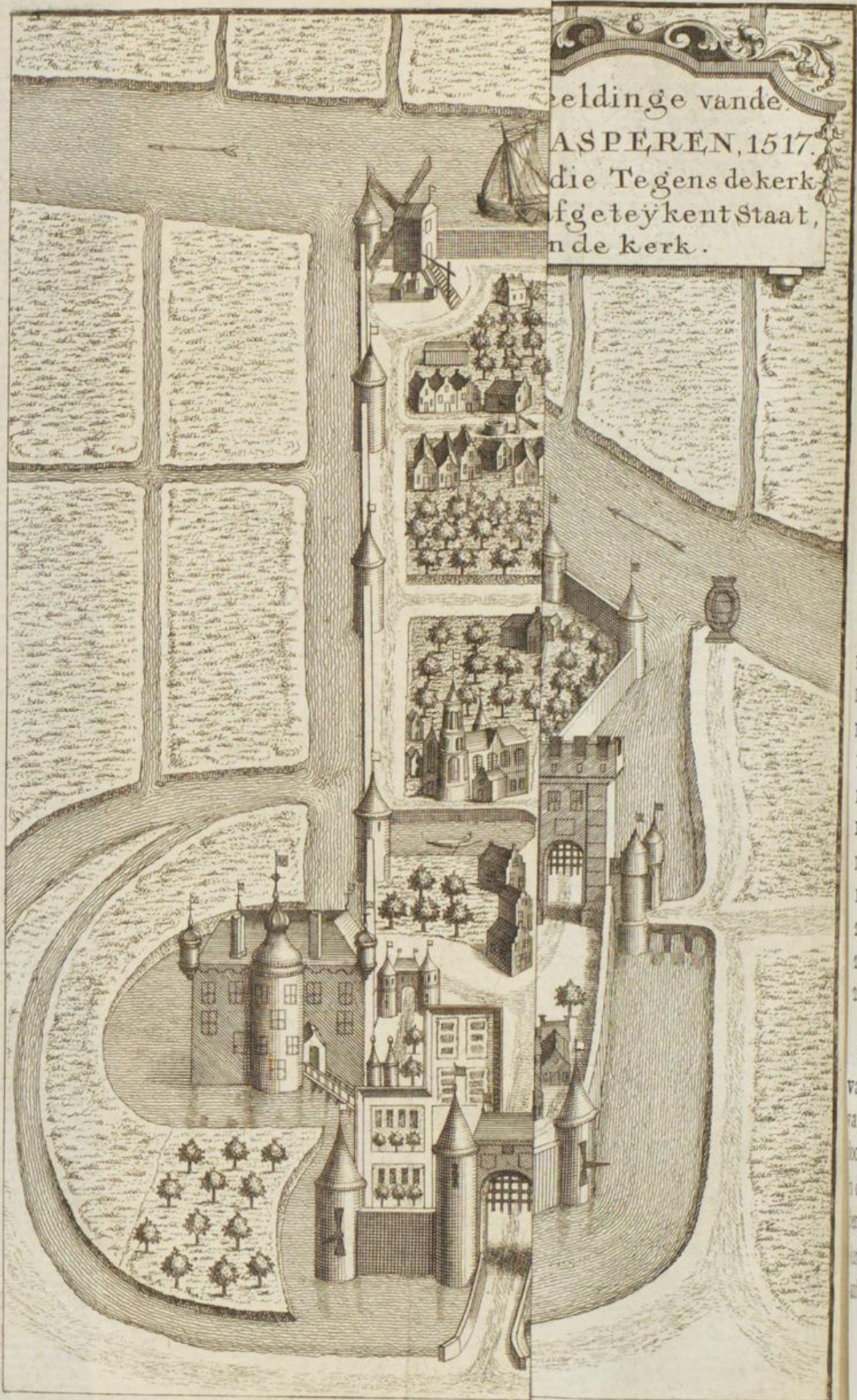

Afbeeldinge vande
 STAD ASPEREN, 1517
 Soo als die Tegen dekerk
 toren afgeteykent Staat,
 in de kerk.

F. v. Bleswyck del. & fecit.

geffick
 Hollar
 te vit
 De
 kan
 1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.
 11.
 12.
 13.
 14.
 15.
 16.
 17.
 18.
 19.
 20.
 21.
 22.
 De
 van
 van
 door
 in de
 derze
 den.
 ander

Afschieting vande
ASPEREN, 1517.
 die Tegens dekerk
 afgeteykent Staat,
 ende kerk.

...icht is.
 ...sche
 ... vinden.
 De Naar
 ...nder ge
 1. FOUZ
 ...
 2. GARZ
 3. Jan de
 4. Jan de
 5. OTTO
 6. OTTO
 7. GUID
 8. OTTO
 9. ALRE
 10. N. v
 11. OTTO
 12. ALFR
 13. ELBUR
 14. WESS
 15. RUTG
 16. WESS
 17. RUTG
 18. RUTG
 19. PHIL
 20. PHIL
 21. ANNA
 22. PHIL
 De Stad
 van de hie
 van Hollan
 door de Riv
 de graft,
 zelve is v
 In Oud
 ntere Hollan

gesticht is, en welke gedaante het gehad heeft, is noch in de *Hollandsche Chronijk*, noch bij *Slichtenhorst*, noch bij andere te vinden.

De Naamen der Heeren Baronnen van *Asperen*, zo zij el-
kander gevolgd zijn, zijn

1. FOLFERD VAN ARKEL, * zijnde van de vroegere als *Gerungē van Aspert* niets met zekerheid te zeggen.
2. GERRIT VAN ARKEL.
3. JAN de Eerste.
4. JAN de Tweede.
5. OTTO de Eerste.
6. OTTO de Tweede.
7. GUIDO.
8. OTTO de Derde.
9. ALRID of ELIZABET.
10. N. VAN ARKEL.
11. OTTO VAN POLANEN de vierde.

Geduurende de Splitting.

12. ALFRADE VAN POLANEN.	12. BELIOR VAN POLANEN.
13. ELBURG VAN LANGERAK.	13. KAREL. V. BOURGONDIE.
14. WESSEL V. D. BOETSELAAR.	14. GEISBERT PIEK.
15. RUTGER de Eerste.	
16. WESSEL de Tweede.	
17. RUTGER de Tweede.	
18. RUTGER de Derde.	
19. PHILIP JACOB de Eerste.	
20. PHILIP JACOB de Tweede.	
21. ANNA MAGDALENA.	
22. PHILIP JACOB de Derde.	

De Stad of het Stedeken *Asperen*, is gelegen aan het einde van de hier omschrevene *Baronnie*, in den zuidoostelijken hoek van Holland, wordende ten oosten, langs de wal bespoeld, door de Rivier de *Linge*; waar uit het water, door een poort, in de graft, de *min of liefde* genaamd, vloeit. De gedaante derzelve is vierkant, strekkende zig van 't Noorden, naar 't Zuiden. In Oudheid, is de tijd haarer slichting, even als veele andere *Hollandsche Steden*, onzeker. *Veldenaar* geeft haar

op

op het Jaar 1204, reeds den naam van een stad, of Vest, dat van geen open plaats gezegd word, dit zijn zijne woorden: *Onlange teid daarna besat Greve Willem van Holland, Volpert en Florens hoer Kasteelen van Asperen, en hoer vesten en wandse.*" Waar mede overeenstemmen de woorden van *R. Snoij* en *A. Kemp*, doch waarschijnlijk is dezelve al, in 't jaar 1112 gebouwd. Haare groote aangaande, daarop kan zo veel niet geroemd worden, men kan dezelve eenigzins afleiden uit het getal der huizen, dat 1632 bepaald was, op 178. betaalende zo aan huizen als landen tot de verponding, volgens de lijst van dat jaar, 3611 guldens, 7 stuivers en 15 penningen. Dan dit was de aanslag, volgens MSS. over het geheele land van Asperen. Wat aangaat haare sterkten, de stad heeft 4 poorten, als de Heukelomse, de Gellikomse, de Water- en Begijnpoort. Onder de kerklijke gebouwen munt uit de Kerk die groot en sierlijk is, en waar van de bouwing begonnen is in 't jaar 1401, volgens uitwijzens van zeker versje, dat tevens den naam van den Stichter te kennen geeft, en waar uit men leest:

*In 't jaar duifend
Vier honderd en een
Leed vrouw Elburg
De eerste steen.*

1401.

Ten westen is deeze kerk verfiert met een schoone dikke toren, boven met een dun spits toelopend, en van binnen in dezelve vindt men verscheidene aanzienlijke begraafplaatsen, zo van de Heeren en Vrouwen van den Boetselaar, als ook eene vrouwe *Amelia van Marniks*, dochter van den Heer van *St. Aldegonde*, en andere. Buiten deeze behooren tot de Godsdienstige Gebouwen aldaar het *H. G. Gasthuis* en voorheen het Klooster der *Kruisbroeders*, gesticht Ao. 1318. doch met de hervorming aldaar ingevoerd 1573, in burger wooningen veranderd; ook had men aldaar een Begijnklooster van de *H. Anna in de gulde poort*, zijnde mede in een woonhuis veranderd, zo als ook de Proostdij vernietigd is. En tot de wereldlijke Gebouwen, behooren, het Stadhuis, zijnde een zeer oud gebouw; het Markthuis en de Vleeshal. De

De Regeering
Burgemeestere
ron van Asper
rechten der Bar
zijn reeds door
zig in het jaar
der stad, tegen
deelte der be
een Hopmanse
Schout, Onder
ligchaam der
beurt de wac
den.

Wat den H
ders deezer
landbouw hun
in de vruchten
minderd word
door de Huis
zijn Vec, het
slagten, en o
de paardefokk
dreeven wor
hield men 'er
op twee vera

Uit het ge
kunnen opma
Asperen, me
ondergaan he
schielijk oplo
de, door aar
gen, die de
ge wielen, o

In 't jaar
om zig tegen
fche Dijk do
onder water

ASPEREN. (Regeering, Schutterij, Handel, enz. van) 1361

De Regeering bestaat 'er uit een Drosfaard, den Schout, twee Burgemeesteren en zeven Schepenen, die allen door den Baron van *Asperen*, verkooren en aangesteld worden. De Voorrechten der Baronnie, waar aan de stad mede haar aandeel heeft, zijn reeds door ons gemeld. De SCHUTTERY te *Asperen*, die zig in het jaar 1517 zeer beroemd maakten, in het verdedigen der stad, tegen de Gelderschen en Friesen, en aanzienlijk gedeelte der bewooners uitmaakten, bestaat tegenwoordig uit een Hopmanschap, waar van de Drost, altoos Hopman, de Schout, Onderhopman, en de Secretaris Vaandrager is. Het ligchaam der Schutterij is verdeeld in agt rotten, die op hun beurt de wacht op het Stadhuis, en op de paardemarkt houden.

Wat den Handel van die van *Asperen* betreft, dewijl de Inwoonders deezer stad, genoegzaam alle huislieden zijn, en van den landbouw hun bestaan hebben, zo bestaat de meeste rijkdom, in de vruchten van Vee en Veld, welken veelmaals zeer verminderd worden, door de overstroming der Landerijen, waar door de Huisman, zig dikwils in de noodzaakelijkheid bevindt, zijn Vee, het zij voor een geringe prijs te verkoopen, of te slagten, en op te eeten. De hoofdtak des bestaans is, alhier de paardefokkerij, waar mede een aanzienlijken handel gedreeven word, en buiten den gewoonlijken dag en jaarmarkten, hield men 'er voortijds jaarlijks vier paardemarkten, die tot op twee verandert zijn.

Uit het geen reeds van deeze stad gezegd is, heeft men kunnen opmaken, dat deeze Stad het Land en Baronnie van *Asperen*, meermaals zwaare onheilen, door overstromingen ondergaan heeft, die altoos veroorzaakt worden, door het schielijk oploopen der Rivieren, het zij veroorzaakt worden, door aanhoudende regen, doch meest door zwaare ijsgangen, die de dijken van een scheuren, waar van de menigvuldige wielen, om de stad, de droevige getuigen zijn.

In 't jaar 1270 werd door den Hertog *Fan van Brabant*, om zig tegen den Graaf van *Gelder* te versterken, den Thiefsche Dijk doorstoken, waar door het gansche land van *Asperen* onder water raakte. De Gelderschen het gat dicht maaken-

de,

de, deed gemelde Hertog den dijk ten tweedemaal, doorsteeken, waar door het land andermaal met water bedekt werd. Vijf jaaren laater werd, om die zelfde reden de *Lingendijk* doorgestoken, dat geen minder nadeel veroorzaakte.

De inbraak van de *Thielerwaard*, Ao. 1342, veroorzaakte de zwaarste onheilen, aan die van *Asperen*. Ao. 1374 werd de Dijk tusfchen *Thiel* en *Sandijk*, doorgraaven, waar door mede alles onder het water bedolven werd. In 1437. ging al de verwagting van den Landman te niet, door den doorbraak van de *Thielschen Dijk*, een nieuwe overstroming, in het volgende jaar, bragt de bewooners deezer landen tot de grootste armoede. Zedert dien tijd bleven zij van merklijke overstroming bevrijd tot in het jaar 1618, in welk jaar de *Thielerwaard* inbrak, en veele menschen en beesten verdronken. 1623 geraakte weder alles onder water, door eenen zwaaren ijsgang; het jaar daaraan volgende, braken de dijken door, maakende al het land tot een openbaare zee. De ongemeene ijsgang in 1635 deed hun geen minder nadeel: Staande de bewoonders voor die aanhoudende onheilen ieder jaar bloot, en werden zeer fel daar door aangetast: 1651, 1654, 1658, 1663. en in het noodlottig jaar van 1672, ondergingen zij, buiten den algemeenen ramp des oorlogs, mede de overstroming, door het doorsteeken van de dijken aan de *Waalkant*: Daarop volgden weder de doorbraken en overstromingen, 1677, 1682, 1692, 1697, 1699, 1709, 1711, 1713, 1726, 1728, 1729, en vooral door de inbraak der *Betuwe* 1740 en 1741. Niet min hevig werd *Asperen* geteisterd, door verschrikkelijke stormwinden, die verbaazende schadens veroorzaakten, als in het jaar 1674, in 1717 en 1735. Bij dit alles, is deeze stad, zo veel men kan naagaan, tot viermaalen, met pestziekten bezogt, zijnde de eerste niet bepaaldelijk aantewijzen; de tweede was 1636, en duurde wel zes maanden; de derde 1646; en de vierde en laatste daar men van gemeld vindt, was Ao. 1667, waar door'er onder dit klein getal van ingezetenen, meer dan agt menschen daags, in 't graf gerukt werden, en dat als iets bijzonders hier bij verdiend te worden aangemerkt, is, dat deeze straf

straf maar over geheel jaar du

En zo men woedende gemerken, dan mede in het ja kunnen stellen, gezind Leeraar 16den October

Boven alle eens het lot en stek van der In haar eerste Isten, na de wreeken weg van *Asperen*, le, van den belegerd, inge toe geslecht. van de oorlo door een inv zijnen oorspre hebben, hier

„In het ja zeten door t van den *Boetz Langerak*, de Noorden van bende *Belior* en had zijn Heeren wer lijsheid. De onthield *Aren* de *Molenmar* liet *Arend Pi* den *Boetzelaar* geweld gesch

straf maar over de helft der stad ging, en dat dezelve bijna een geheel jaar duurde.

En zo men niet zonder grond, de onbesuisde drift van een woedende gemeente, mede als een straf des Hemels mag aanmerken, dan zou men de haatelijke Beeldstorming, die hier mede in het jaar 1566 geoeffend werd, onder de onheilen kunnen stellen, zo als daar mede het ombrengen van een Doopsgezind Leeraar, die om zijne Leer, aldaar levendig op den 16den October 1606 verbrand werd.

Boven alle deeze onheilen, heeft ook deeze stad, meer dan eens het lot en de rampen des oorlogs ondergaan, een kort bespek van derzelve Geschiedenisfen, zal ons dit doen zien. In haar eerste jeugd (1204) werd zij door Graaf *Willem den Isten*, na de verdrijving van den Graaf van *Loon*, om zig te wreken wegens den bijstand die *Folpert van Arkel*, als Heer van *Asperen*, den Bisshop van *Utrecht*, (die zig ten voordeele, van den Graaf van *Loon* gewapend had) verleend had, belegerd, ingenomen, en benevens het Kasteel, tot den grond toe geslecht. Na eene rust van meer dan anderhalve eeuw, van de oorlogsrampen genooten te hebben, werd de stad, door een inwendigen twist beroerd en gaande gemaakt. Die zijnen oorsprong nam, uit de splitting, welke, zo wij gezien hebben, hier plaats gehad had.

„In het jaar veertien honderd zestig werd deeze Baronnie bezeten door twee Heeren, elk had de helft. *Rutger, Baron van den Boetzelaar*, verkreeg door zijn huwelijk met *Elburg van Langerak*, de helft van deeze Baronnie, en had zijn Kasteel ten Noorden van de stad; *Arend Piek van Biesdam*, getrouwd hebbende *Belior van Polanen*, bezat de andere helft van *Asperen*, en had zijn Kasteel ten Zuiden van de stad. Deeze twee Heeren werden oneenig wegens het inkomen van deeze Heerlijkheid. De Rentmeester van den Baron *van den Boetzelaar*, onthield *Arend Piek*, op order van zijnen Heer, de helft van de Molenmaat, tienden, en zekere andere renten. Hier over liet *Arend Piek* door zijnen Rentmeester dikwils aan *Rutger van den Boetzelaar* zijn beklag doen, zeggende, dat hem kracht en geweld geschiedde, doch kreeg geen gehoor, en alles werd ont-

ontveinsd. Daar op klaagt hij aan zijne vrienden en maagen het ongelijk, dat hem dóór *Rutger van den Boetzelaar* werd aangedaan, met verzoek, dat zij den gemelden Heer wilden aarmanen, zulks niet meer te pleegen, die deeze aanmaningen in den wind floeg, en zijnen ouden gang ging. Dit verwekte zulken haat, dat 1460, *Willem van Buuren*, de een noemd hem den zusters zoon van *Aernd Piek*, de ander zegd, dat ze zusters kinderen waren, voornam het ongelijk, *Aernd Piek* aangedaan, te wreken. Ten dien einde gaat hij, met eenige gewapenden, op eenen morgen heel vroeg, na het kasteel van *Rutger van den Boetzelaar*, om dat behendiglijk in te neemen, en hem te vangen of te slaan. Hij komt over het voorgeburgt tot voor de groote poort van het Slot, die hij met geweld zocht open te breeken. De Baron van den *Boetzelaar* op dit gerucht aan de poort ongewapend met zijne dienaars koomende, beschermde die zodanig, dat *Willem van Buuren* daar buiten moest blijven, en niet binnen konde raaken; die, dat bemerkende, *Rutger van Boetzelaar* met eene knipbos dood schoot, vluchtende doe met alle zijne medehelpers op het kasteel van *Aernd Piek*."

„Dit alles geschiedde buiten weeten van *Aernd Piek*. die evenwel alle deeze moordenaars op zijn slot ontving, en toeliet, dat zij zig daar uit beschermden."

„So ras als deeze doodslag openbaar werd, kwam de Heet van *Brederode* met zijnen broeder den *Domproost* en twee honderd Schutters van *Utrecht*. bij zig hebbende den Algemeene Breukvorderaar van *Holland*, en belegerde het Slot van *Aernd Piek*, ondertusfchen werden die, die op den belegerden burgt waren, oneenig, en *Willem van Buuren* voorziende, dat hij zig niet langer op de burgt onthouden konde, zocht gelegendheid om het te ontvluchten. Hij deed op eenen middag de poorten open, en meende zig snellijk in het klooster der Kruisbroeders, in de stad staande, te begeeven, doch werd onderweeg van die van *Utrecht* gevangen, en in den *Haag* gebragt, daar hij naderhand is onthoofd, en aldaar in het *Jacobine* of *Predikheeren* klooster in het *Voorhout* begraven, en alle zijne medehelpers, die men krijgen konde, op raden gezet."

„De helft deezer Baronnie, *Aernd Piek* toebehoorende, werd

werd verbeu
dien, Heer

„Naderh
twee voorge
van *Aernd P*
Bourgondiën
he fom van d

„Als de H
oorlog raakte

Boetzelaar, en
de helft, w

landers, en
groote opsch

knechten op
maakte *Max*

hebbende *M*

Graavin van *L*

logen, en hi
schrift verzo

wilde opene
gaan: om da

jand was. *L*

Prins, dat hi
nen, als de

gezamentlijk
voldeed, m

zou die geer
beurte van *z*

„Middel
om van daar

naauwlijks v
Boetzelaar, c

Slot zou laa
fel van den *L*

heer geenzin
„*Maximili*
ontbood *Wesf*

IV DEEL.

werd verbeurd verklaard, en aan *Karel*, Hertog van Bourgondien, Heer van *Arkel*, toegewezen."

„ Naderhand werd deeze twist tusfchen de kinderen van de twee voorgemelde Heeren bijgelegd, en *Gijsbert Piek*, zoon van *Arend Piek*, kreeg, na het overlijden van *Karel*, Hertog van Bourgondiën, de helft dezer Heerlijkheid wederom, mids eenen fom van duizend guldens betaalende "

„ Als de Hollanders en Geldersfchen, 1479, met elkanderen in oorlog raakten, ontftond 'er tusfchen *Wesfel*, Baron van den *Boetzelaar*, en *Gijsbert Piek*, beide Heeren van *Asperen*, elk voor de helft, weer nieuwe oncenigheid, zijnde de eerste de Hollanders, en de laafte de Geldersfchen toegedaan; dat tot een groote opfchudding uitborst, toen de Hollanders hunne krijgsknechten op beide de kasteelen te *Asperen* wilden leggen. 1480 maakte *Maximiliaan*, Aarts Hertog van Oostenrijk, als getrouwd hebbende *Maria*, Hertogin van Bourgondiën, agt-en-twintigfte Graavin van Holland, zig gereed, om de Geldersfchen te beoorlogen, en had te vooren aan *Wesfel van den Boetzelaar*, bij gefchrift verzocht, dat hij zijn kasteel voor den Aards-Hertog wilde openen, om daar uit op de Geldersfchen los te kunnen gaan: om dat zijn slot een leen van de Graaflijkheid van Holland was. De Baron van den *Boetzelaar* antwoordde den Prins, dat hij bereid was tot alle uur en ftond zijn slot te openen, als de Vorst zelf kwam, of als de Hollandsche fteden gezamentlijk uittrokken: welk antwoord den Aards Hertog niet voldeed, maar begeerde, dat hij op zijn kasteel ontvangen zou die geenen, welke de Prins zenden wilde, *op ftrafen verbeurte van zijns Heerlijkheid.* "

„ Middelerwijl kwam de Aarts-Hertog te 's *Hertogenbosch*, om van daar na *Gornichem* te trekken. Dit had *Gijsbert Piek* naauwlijks verftaan, of zendt zijnen Schout aan *Wesfel van den Boetzelaar*, om te verneemen, of hij den Aards Hertog op zijn Slot zou laten, zo hij voor de ftad kwam, het welk *Wesfel van den Boetzelaar*, zoo aan den Prins, als zijnen Overheer geenzins wilde weigeren."

„ *Maximiliaan van Oostenrijk*, te *Gornichem* gekomen zijnde, ontbood *Wesfel* bij zig, die iemant van zijnent wegen aan den

Vorst afvaardigde, met magt om te handelen, of men met eene fom gelds de inlegering van krijgsvolk konde afkooopen, maar werkte niets uit. *Piek* had ook iemand afgeftuurd, na dat hij alvoorens vrijgelei voor zig zelven gekreegen had."

„Hier op zond de Aards Hertog, den Heer van *Chanterij*, den Heer *Rembolt*, en *Lambert Millink*, drie Hopmannen, met ontrent duizend krijgsknechten naar *Asperen*, die de poorten geflooten vonden, en wel vier of vijf uren daar voor bleeven staan. Den burgers en poorters werd bevoolen, op verbeurte van alle hunne voorrechten en vrijheden, de poorten te openen, die nevens hunne twee Heeren vast handelden met die daar buiten stonden, om dezelve met verdrag binnen te laten. Eindelijk werd men het zo ver eens, dat men het krijgsvolk in de stad zou laten trekken: maar *Gijsbert Piek*, wilde evenwel geene Bourgondische krijgsknechten op zijn slot neemen, die daar en tegen zoo veel van hun volk daar op wilden brengen, als hij 'er van de zijnen op had."

„Hier bleef het aan haperen, en als men elkanderen daar in niet konde verstaan, liep *Piek* met een toornig gemoed heen, en liet de klok trekken, op dat de inwoonders, die Gelders gezind waren, en hem aanstonds toevielen, in de wapens zouden koomen, om het krijgsvolk buiten te keeren: deeze schooten ten eersten sterf op de Bourgondischen, roepende met een: laat ons de Hollanders en hunne medehelpers wederstaan, want daar koomen duizend Gelderschen ons te hulp; hoewel zulks onwaar was."

„Middelertwyl waren tien of twaalf knechten van *Klaas van Haafden* van het slot van *Piek* gekoomen, die van den *Boetzelaar* zo sterk op de hielen volgden, om hem dood te slaan, dat hij naauwlijks het op zijn kasteel konde ontvluchten. Als *Wesjel* het ontkoomen was, liet hij de Bourgondische krijgsknechten aanstonds binnen, en op zijn slot trekken. De Gelderschen krijgsknechten, die op *G. Piek's* Slot lagen, en de burgers van *Asperen* schooten heftig op des Aards-Hertogs volk, zoekende te beletten, dat zij op *Wesfels* kasteel kwamen, doch deeze trokken evenwel door. Op het Slot zijnde, voegden zij zig te zaamen, en vielen in de stad op de Gelderschen, en Asperische

Bur-

Burgers aan,
kreeg *Piek* l
kasteel, en
ten, latend
daar in; die
gen, de stad
en maagden

„Hier na
niet langer te
te, onder
len en hen te
die door het
om, zulks d
van werden
zij vonden,
deezen uit e
neden staand

„Ten la
ders, en we
mids betaale
van het klo
de overigen

„Dus we
aan *Wesfel* y
na met een
Langerak, l
in brand."

„Hier d
nie *Asperen*,
aan *Wesfel*
ne hier aan
gemeld is"

„Als de
gen, de Sta
ingenomen,
firoopten, w
de van dien
Graaf gehul

Burgers aan, waar uit een hevig gevecht ontstond. Eindelijk kreeg *Piek* het te kwaad, die met zijne Gelderschen op zijn kasteel, en de Burgers in het Kruisbroeders klooster vluchtten, latende alles ten prooi, blijvende wel drie of vier dagen daar in; die zig niet bergen konden, werden alle dood geslagen, de stad beroofd en geplunderd; over de vijftig vrouwen en maagden geschonden en verkracht."

„Hier na bestormden zij het slot van *Piek*, die ziende het niet langer te kunnen houden, heimelijk naar Gelderland vluchtte, onder voorwendfel van meerder volk tot hulp te haalen en hen te zullen komen ontzetten: doch hij zag naar hen, die door het geduurig bestormen in groot gevaar raakten, niet om, zulks de Hollandsche krijgsknechten eindelijk meester daar van werden, stormenderhand het Slot innamen, en alles, wat zij vonden, aan het zwaard opofferden, werpende twee van deezen uit een venster van het slot, die de anderen, daar beneden staande, op hunne pieken ontvingen."

„Ten laatsten verzoenden de Burgers zig met de Hollanders, en werd hun vergund weer naar hunne huizen te keeren, mids betaalende honderd Rijnsche guldens, daar de Overste van het klooster ten eersten vijf en twintig van voldeed, en voor de overigen borg bleef."

„Dus werd die tweedragt in de stad gestild; maar *G. Piek* zig aan *Wesfel van den Boetzelaar* willende wreken, trok kort daar na met een deel volk naar het dorp *Langerak*, dat *Elburg van Langerak*, Heer *Wesfels* moeder toekwam, en stak het geheel in brand."

„Hier door verloor *G. Piek* wederom de helft der Baronnie *Asperen*, vermids hij aan de Geldersche zijde bleef, en werd aan *Wesfel van den Boetzelaar*, door den Aards Hertog, voor zijne hier aangewende diensten gegeven, zo als hier voor reeds gemeld is."

„Als de Gelderschen, die met de Hollanders over hoop lagen, de Stad en het Slot *Leerdam* 1497 met kloekheid hadden ingenomen, en daar uit op de nabuurige dorpen roofden, en stroopten, werd *Philip*, Aarts Hertog van Oostenrijk, de tweede van dien naam, na dat hij in alle de Hollandsche steden als Graaf gehuldigd was, genoodzaakt, zig daar tegen te wapenen.

Ten dien einde kwam de Hertog van *Saxen* van wegen den Aards-Hertog met eene groote magt te *Gorinchem*, en van daar te *Asperen*, en *Heukelom*, beide die steedjes met volk oppropende, welk men huisvesting moest verschaffen, om daar door de Gelderschen te beletten, dat zij in het land niet zouden loopen rooven en brandschatten. Dicht bij *Leerdam* wierp hij een sterk Blokhuis op, waar door de Gelderschen zo naauw ingeflooten en gepraamd werden, dat zij zig, behoudens hun lijf en goed, aan de Hollanders moesten overgeeven."

„Droeviger en wel het zwaarste ongeval, dat de Stad ooit ondergaan heeft, kwam haar over 1517, wanneer alles met eene ontmenschte wreedheid werd vermoord. De Geldersche, Friesen, of de zwarte hoop, zo genaamd, om dat zij na den dood van den Hertog van Brunswijk, tot een teken van rouw met zwart laken gekleed werden, een deel oproerig volk, in de Heerlijkheid Friesland bij een gerot, schepte van daar over, en landde in Holland aan de stad *Medenblik*, die zij inneemen, plunderen en verbranden, gelijk ook de stad *Alkmaar*. Van hier trekken zij door Noord-Holland, Amstelland, voor bij *Utrecht*, gaan te *Kuilenburg* over de Lek, van daar op *Langerak* en *Nieuwpoort*, stroopende en brandende over al, waar zij kwamen."

„Eindelijk wenden zij zig naar de Stad *Asperen*, die zij hevig bestormden. *Dirk van Haasten* komt hen van de Stad *Bommel* in Gelderland, nog met een deel volk te hulp, en bevecht de stad aan die zijde. Hoe felder de vijand van buiten aanvalt, hoe dapperder de burgers en inwoonders zig verweeren. Drie maalen achter een sloegen zij het krijgsvolk van de wallen af, doch niet tegenstaande deezen manmoedigen tegenstand van onbedreeven Burgers tegens eenenbedreevenen vijand, bezwijkt eindelijk hunne magt voor het groot geweld, en werd de stad stormenderhand ingenomen, na dat zij, eenige uren voor de vierdemaal aangetast zijnde, met grooten moed was verdedigd, 't geen de Overwinnaars omtrent de vijftien honderd mannen kostte, andere zeggen duizend, het opschrift, ter gedachtenis van dit droevig lot in de kerk gesteld, meld slegts van vijf honderd."

„Binnen de wallen zijnde, vermoordden zij ook weer alles,

wat

wat hen ont
lijken en ge
kerk gevlu
lingen. Een
de keel afge
opgesneeden
vrouwen en
woede en wr
de uit de sta
Nederl. Rep
heele stad to
verschoonen

„Ter ge
heden in d
den aankom
waren, beh

„De Sta
in op, en ge
land liepen
Holland, he
ren van *W*
en sneed he
zullen verga
en trokken
ge Gelders
lieten, en l
ders heen,
het volgen
geenen, di
zijn opgeh

In het ja
uit te staan
want de *S*
kelom, drie
onder het b
peren mede,
den Hervorm

wat hen ontmoette, mannen, vrouwen, kinderen, waereldlijken en geestlijken: ja verschoonden niemand, zelfs die in de kerk gevluht waren niet, gelijk de Schoolmeester met zijne leerlingen. Een weerloos jongetje achter het altaar schuilende werd de keel afgestookt; eene bevruchte vrouw levendig den buik opgesneden, en het kind uit haare ingewanden gehaald; de vrouwen en kinderen, die in den eersten overval voor hunne woede en wreedheid zig elders verborgen hadden, met schande uit de stad gejaagd. Daar en boven, zo als J. F. PETIT, *Nederl. Republ. bl. 129.* verhaald, hebben zij daarna de geheele stad tot in den grond toe afgebrand, zonder de kerk te verschoonen."

„ Ter gedachtenis van dit rampzalig lotgeval ziet men nog heden in de kerk eene afbeelding van de Stad, en der vijanden aankomst, met eene lijst van veele Burgers, die gedood waren, behalven die wier naamen onbekend bleeven "

„ De Stad dus vermeesterd hebbende, hielden zij zig daar in op, en gebruikten ze tot een roofnest, waar uit zij door Holland liepen rooven. De Graaf van Nassau, Stadhouder van Holland, hen dit stroopen willende beletten, trok met de Heeren van *Wasfenaar* en *Eisfelstein*, en een deel volks na *Asperen*, en sneed hen alle toevoer af, zulks zij vreesden van honger te zullen vergaan. Hierom pakten ze hunnen roof en buit bij een, en trokken den 5den Augustus uit *Asperen*, dat zij met sommige Geldersche landslieden, burgers, en krijgsknechten bezet lieten, en begaaven zig naar *Amersfoort*, de Veluw op, en elders heen, daar zij geduurig van de Hollanders vervolgd, in het volgende jaar geslagen, geheel verftrooid, en allen van die geenen, die te *Asperen* waren geweest, en gekreegen werden, zijn opgehangen."

In het jaar 1574 had deeze stad wederom eenen harden stoot uit te staan, hoewel ver na zo zwaar niet als de voorgaande: want de Spanjaards *Woudrichem* of *Workum*, *Leerdam* en *Heukelom*, drie Hollandsche steedjes inneemende, overweldigden onder het beleid van *Chiapini Vitelli*, Markgraaf van *Cetona*, *Asperen* mede, en vermoordden *Quirin de Palme*, eerste Leeraar van den Hervormden Godsdienst aldaar, hoewel anderen willen, dat

hij alvorens te *Leerdam*, als eene verzekerder plaats gevlucht zijnde, daar werd gekreegen en opgehangen."

„ De Opsteller van de *Beschr. Nederl.* 2de deel, bl. 198. dwaalt zeer, als hij dit inneemen steld voorgevallen te zijn omtrent het jaar 1579, dewijl *Vitelli* toen al lang overleeden was, *Bisot Med. Histor. v. Holl.* bl. 26. stelt zijnen dood omtrent het afsterven van *Requensens*, die den 5den Maart 1576 overleed; hij vervolgt dus. *Chiapin Vitelli*, *Mark-Graaf van Cetone*, stierf in den zelvencijtd. Hij was geboortig van *Cita de Castello*, in het Hertogdom *Spoleto* in *Italien*, en had zijne dapperheid beweezen in den oorlog van *Toskanen*. Zijne roem vermeerderde in dien der *Nederlanden*; en hij betoonde daar zig zo weis in den raad, als dapper in den strijd. Deeze *Vitelli* was de geene, die de Graaven van *Egmond* en *Hoorn* gevangen nam: die de muitelingen op het kasteel van *Antwerpen* stilde: die *Workum*, *Leerdam* en *Asperen* innam, en groote wreedheden bedreef.

Dit Vaers werd op zijn dood gemaakt.

Epitaphium Chiapini Vitelli Marchionis Cetonis, &c.

O! miserere Deus, crasfi miserere Vitelli,

Quem mors praeveniens non finit esse bovem.

Corpus in Italia est, tenet intestina Brabantus.

Ast animam nemo. Cur? quia non habuit.

Wild over 't vette kalf, o! Heer, u doch ontfermen!

Om dat de snelle dood voor 't kalf geen troost en liet.

Italie bergd het leiv, maar Brabant stront en darmen,

Doch nergens was de ziel: waarom? hij had ze niet.

„ Dit Vaers sinspeelt op het woord *Vitelli*, want *Vitello* in het Italiaans een Kalf betekent, dat hem ook noemt *crasfi vitelli* een dik of vet kalf, dewijl hij zeer zwaarlijvig was; en hem verwijt, dat hij geene ziel had, om dat hij in *Zeeland* met zijne koets van den dijk van *Schouwen* vallende, en zwaar gekwetst, in het schip, dat hem na *Antwerpen* bragt, godloos overleed, hebbende altijd met allen Godsdienst gespot. *E. v. Meteren Nederl. Histor.* 5de B. bl. 103."

„ Het

Het was
geleeden,
vijand vern
vig voor de
zeer zwaar
dagelijks ge

De Franck
Vereenigde
ingenomen

met haare g
nen, meest
zetting mo
lastig, en
Stad, die
geene, die
vervielen
termolens.

De Inge
van hunne
Bommel, a
den 25sten
laaten had
Zie wat hi
zegd is.

„ Midd
gezet, om
zo onder
voordeel
ontbloot v
dat ze n
dus na die

Alleenli
wag maak
nen dat c
eenige er
Leeraar,
nen. De

Het was weinig minder dan eene eeuw, of honderd jaaren geleeden, dat deeze Stad rust en vrede genooten en geenen vijand vernomen had, wanneer in het jaar 1672, zo droevig voor de Vereenigde Nederlanden, *Asperen* wederom een zeer zwaar verderf overkwam, waar van het de weeën nog dagelijks gevoelt.

De Franschen als eene overstromende rivier, eenige der Vereenigde Nederlanden, meenige steden en andere sterktens ingenomen hebbende, trokken ook in deeze Stad, welke met haare gebuurplaatfen zes weeken lang, vijf duizend mannen, meest Ruiters, en voorts den geheelen Zomer eene bezetting moest onderhouden. Dit volk was den Ingezetenen zeer lastig, en verwoestede wel het derde deel der huizen deezer Stad, die zedert nog niet herbouwd zyn, behalven alle de geene, die door het vluchten der Inwooners naderhand noch vervielen en instorten. Ook vernielde het verscheiden Watermolens.

De Ingezetenen moesten daarenboven, om het afbranden van hunne geheele Stad vóór te koomen, in de Geldersche Stad *Bommel*, aan de Franschen brandschatting betalen, schoon zij den 25sten September van dat zelfde jaar, de Stad weder verlaaten hadden. *Verhaal v. d. Hand. d. Franff. tot Utr.* bl. 92. Zie wat hier voor bij de beschrijving van 't Kasteel reeds gezegd is.

„Middelertwyl waren hier alle de Landerijen onder water gezet, om den loop der Vijanden te stuiten, die eenigen tijd zo onder water bleeven, zonder dat de Eigenaars het minste voordeel daar van konden genieten, waar door deeze plaats ontbloomt van al haar Vee en Landbouw, zodanig verarmd is, dat ze noch tot haar verhaal niet heeft kunnen koomen, en dus na dien tijd geen stofte der melding waardig verschaft heeft.

Alleenlijk moeten wij volgens ons bestek hier nog eenige gewag maaken van de *Kerkelijke bestuuring* in *Asperen* en aantoonen dat de *Hervormde* of *Gereformeerde* Godsdienst, aldaar de eenige en heerschende is; staande onder het opzicht van één Leeraar, vier Ouderlingen, en vier Armbezorgers of Diacoenen. De Predikant, word aldaar door den Baron in der tijd

aangesteld, op een wedde van 750 Guldens en vrije woning. Ook beboord *Asperen*, onder de Klasfij van *Gorinchem*.

Ligt vermoedt men, dat een Stad als deeze, die met zo veele aanhoudende rampen bezocht is geweest, weinig gelegenheid gehad heeft, tot het voordbrengen van voornaame Mannen, en echter vindt men gewag gemaakt van vier personen, waar van 'er twee door hunnen dood, en twee door hunne geleerdheid, zijn vermaard geworden, zijnde *Dijk Willemse* en *Aaltje Wouters*, waarvan de eerste te *Asperen* verbrand, ende tweede te *Amsteldam*, om haar geloof verdronken is geworden. De twee anderen waren *Koenraad* en *Johan Ottense*, van welke op hunne plaats zal gesproken worden.

Laat ons tot slot van dit Art. hier bij voegen, een beschrijving van het *Wapen* en *Zegel* dezer Stad. Het *WAPEN* is van ouds af geweest twee roode aan wederzijde getande *Bazzen*, boven vier en onder drie, liggende over dwars op een *Zilver Schild*, hebbende een zwarte *Marle*, zonder *Pooten* boven in de rechter hoek, zijnde dat van *Arkel* met de zwarte *Marle* gebrooken. Tweederlij *ZEGEL* heeft de Stad, doch met zeer weinig onderscheid, beiden verbeeldende een steene Poort, met schotdeuren, en vijf torens op het dak, ook beiden met dit Latijnsch opschrift

Sigillum oppidi Asperensis.

De Heer *MARTINUS BEEKMAN*, Hagenaar, *Drosfaard* en *Dijkgraaf* enz. heeft ons een wel uitgewerkte beschrijving van de Stad en *Baronie*, in 1745. in 8vo verschaft, waar van ik mij in deeze nevens andere schriften bediend heb.

ASPEREN, (*Reijer Fansz., Reijer en Folpert Gerritsz. van*) vindt men in de *Sententien* van den Hertog van *Alba*, Broeders genoemd, die op den 6den Julij 1568. gebannen en hunne *Goederen* geconfisceerd werden, om reden dat zij volgens den inhoud daar van zig hadden schuldig gemaakt, benevens anderen daar bij genoemd, aan den invoer van den Hervormden *Godsdienst* binnen *Gornichem*.

Zie *MARCUS*, bl. 91.

ASPEREN, (*Gew van*) wordt genoemd onder de *Hollandfche*
Ede-

Edelen, welke
gen de Frieze

ASPEREN,
genaamd na h

ASSELDONC
te *Brusfel*, wa
de hij de gron
Douaij Doctor
naam, door
door hem ing
Mirakelen, w
fel 1626. enz

Zie *VAN*

ASSELYN,
naam van *Kr*
en kromme v
het palet te
perfoon, wa
naam geeft v
in de *Konst* v
toegefchreev
zuiver *Landf*
beeldzel is d

Zie *HO*

ASSELYN,
Dichter, di
zjne uitdruk
Poezij. L.
waardige ge
dicht, op h
melde *SMID*
spel zelf zeg

Edelen, welken met Graaf *Willem den Vierden*, in den slag tegen de Friezen bij het Dorp *Winga* (1345) sneuvelden.

ASPEREN, (*Cornelis en Johannes Anthonisz. Ottense van*) bijgenaamd na hunne geboorteplaats van Asperen. Zie OTTENSE.

ASSELDONCQ, (*Johannes van*) Kanunnik in St. Gedula's Kerk te *Brusfel*, was geboortig van 's *Hertogenbosch*; te *Leuven* leerde hij de gronden zijner studie, in 't jaar 1621 werd hij te *Douaij* Doctor in de Godgeleerdheid, en maakte aldaar een naam, door zijne kennis in de Kerklijke rechten. Aldaar is door hem ingesteld het Broederschap van het Sacrament van Mirakelen, waar van de Ordonnantiën gedrukt zijn te *Brusfel* 1626. enz.

Zie VAL. AND. *Biblioth. Belgica.*

ASSELYN, (*Jan*) in de Roomfche bent vereerd met den naam van *Krabbetje*, om reden, dat hij een geschroeide hand, en kromme vingers had, zo dat hij naauwlijks in staat was, het palet te kunnen houden, en daar bij was hij klein van perfoon, waarom hem LE COMTE in zijn *Konst-Kabinet*, den naam geeft van *petit Hollandois*, dat is *kleine Hollander*, doch in de *Konst* was hij alles behalven klein, wordende aan hem toegeschreeven, de eerste geweest te zijn, die de manier van zuiver Landschapschijderen, in *Holland* gebragt heeft. Zijn afbeeldzel is door *Rembrant* in 't *Koper* gebragt.

Zie HOUBRAKEN, III. Deel.

ASSELYN, (*Thomas*) een naar dien tijd bekwaam *Amsteldams* Dichter, die grootsch en verheeven in zijn stijl, en klaar in zijne uitdrukkingen was; zijn meeste smaak viel op de *Tooneel-Poezij*. L. SMIDS, noemt hem een man van verwonderingswaardige geleerdheid, en schoone yindingen, en in zijn *Lof* dicht, op het *Treurspel* van *Juliaan de Medicis*, noemt de gemelde SMIDS hem zijn weergalooze *Nederlander*; van het spel zelf zegt hij:

*Mijn ASSELIJN, het spel is heftig,
Staatkundig, zinrijk, net en deftig,*

behalven een groot aantal Mengeldichten, heeft men van hem in druk zeventien verschillende Toneelspellen.

Zie HOOGSTRAATENS *Woordenboek*.

ASSEN, een Dorp genoegzaam in 't middenpunt des Landschaps *Drenthe*, en daar door met recht bekwaam gekeurd tot de Hoofdplaats, waarin de *Zetel* der regeering al in vroegere tijden gevestigd was; zo als het ook, tot op heden, de vergaderplaats der Heeren Gedeputeerden Staaten, en der Leden van de *Loflijke Etsfoet*, gelijk mede der Christelijke Sijnode deezes Landschaps is.

Echter verbeelde men zig *Asfen*, niet als een Stad, maar als een Vlek, dat van buiten ten eenemaale onbemuurd en onbewald is; schoon het binnen eenigermaate, de gedaante en het aanzien van een kleine Stad heeft, vindt men 'er welgelegde straatwegen, in orde gebouwde huizen, waar onder 'er zijn, die den naam van fraai mogen dragen.

In vroegere tijden, bestond *Asfen*, als een gebucht, uit maar weinige huisjes; haare voornaamste opkomst is toe te schrijven aan de stichting van eene Abdij of Nonnen-klooster van de orde der *Bernardin*en, aldaar geschied in het jaar 1234. Tot boete voor de begaane moord 1227, aan Bisshop *Otto den II*den, volgens ordonnantie van Bisshop *Willebrand*. Volgens overeenkomst tusfchen gemelden *Willebrand*, en de Drenthenaars, zou dit Klooster, hebben moeten staan, op die plaats, daar *Otto* was omgebragt, naamlijk, tusfchen *Koeverden* en *Schoonebeek*, aan een watertje de *Aa* (zie het geen hier voor gezegd is op *Anem*, bl. 1127.) alwaar de opbouw werkelijk begonnen was, dat echter de flechte grond niet toeliet om te voltrekken, dus naar eenige verplaatfing naar *Duirfe* bij *Rolden*, lande zij te *Asfen*. Bij de oude Schrijvers, die zig met moeite op de stichting der Kloosters hebben bezig gehouden, vindt men hieromtrent verschillende gedachten: die wij hier volgen, zijn van HEDA en BEKA. *Lindeborn*, bijgebragt, door van *Rhijn* en *Heusfen*, mannen van geen geringen naam in deeze tak van geleerde Oudheidkunde, spreekt (*Hift. Daventer. C. V. fol. 261.*) van een klooster van der Benediktiner orde, dat ter deezer gelegenheid zou geficht zijn, tusfchen *Zwolle* en *Hasfelt*, welk het zwarte water en ook

Ma-

A. M. E.

ren, heeft van hem
pellen.

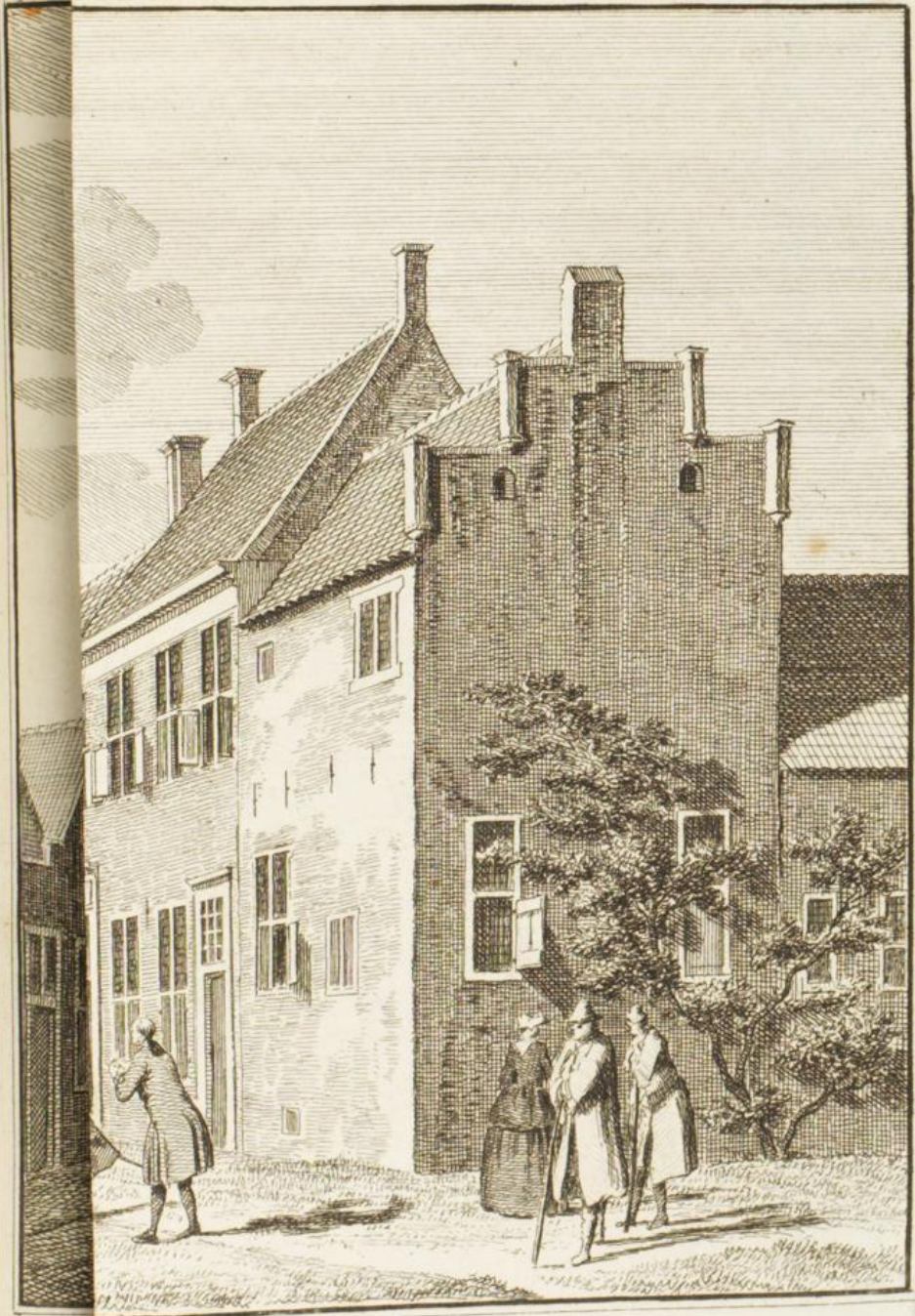
denpunt des Land
in gekeurd tot de h
al in vroeger tijden
ten, de veraderplaat
der Lein van de Lof
the Synode tezes Land

niet als van Snel, maar
nemode coekant en o
ermate, de geluue en
vindt men 'erwate
uizen, waar onder 'e
egen.

een gelucht, uit m
opmanis toe te schrij
of Nonne-booster v
ied in het jaar 1734 T
en Bischoop Om den N
dikroni. Volgens over

nd, en de Droncheur
n, op die plaats, hier
en Kierden en Schwa
geen hier voor gezep
niet on te volmete
le bij Rolde, later z
g met moede op d'ij
, vindt men hie
olgen, die van d'm e
sje en hiege, men en
gekeerde Gabeltun-

van een kisse van
geometrie getlicht
over water en ook
Me.

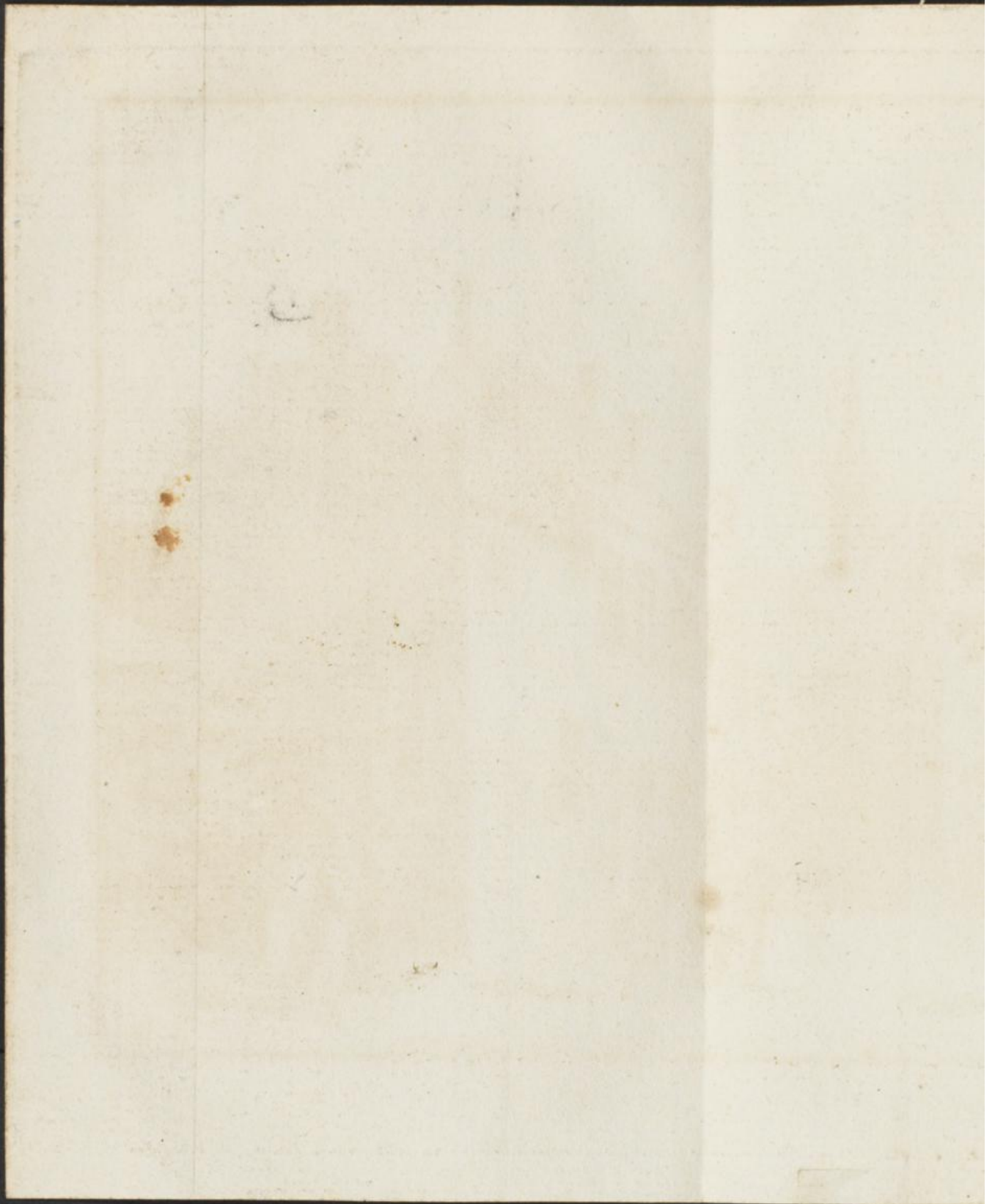
AMER TE ASSEN.

'T OUDE LANDSHUIS OF STAATE

Mansberg genaam
nien, dat uit den be
moesters zouden zijn
Weder anderen zijn v
daad, door den Kaste
deren, de beooging
de Drentheaars mo
dit verdrag wel aan m
opvolger Otto den
schijnt ook zo vreemd
de, gesterkt, door
land, in het jaar 12
den onder zijne geb
TANUS Friesche Hiff
verschil bijvoegen,
ontstaan is, uit een
te zijn, in de Abdij
het jaar der stichting
leden van Groningen,
„ regte jaar dat hier
„ ongedrukte Leye
„ gin der stichting
„ de woorden van
„ van Adewert heeft
„ Asen gesticht, in
„ in het jaar des H
„ verhaal geeft nie
„ kennen, maar oc
„ ger geweest is, t
en deeze vaste ver
zegt) door WINSER
niet min kundige Aan
„ (zegt die) ligt gel
„ vens, voor den st
„ met Bernardijner N
„ ten den opbouw ges
„ vande Stigters war

Mariaa'sberg genaamd was, waar uit men dan zou moeten besluiten, dat uit den begaanen moord, aan gemelden Otto, twee kloosters zouden zijn voortgekomen, als *Asfen* en *Mariaa'sberg*. Weder anderen zijn van oordeel, dat, ter boeting van die misdaad, door den Kastelein van *Koeverden*, of (wel uit zijne goederen, de bekostiging van *Mariaa'sberg*, en dat van *Asfen*, door de Drenthenaars moest geschieden. Ook verschillen zij, of dit verdrag wel aan meergemelde, *Willebrand*, dan aan deszelfs opvolger Otto den IIIden moet worden toegekend. Dit schijnt ook zo vreemd niet, als men nagaat, dat de laatstgemelde, gesterkt, door de magt van Holland, Zeeland en Friesland, in het jaar 1233, die van Drenthe bedwongen en *Koeverden* onder zijne gehoorzaamheid gebragt heeft. (Men zie SCHOTANUS *Friesche Hist.* bl. 126.) Laat ons hier nog een derde verschil bijvoegen, dat wegens den opbouw deezer Kloosters ontstaan is, uit een oud handschrift, dat men zegt gevonden te zijn, in de Abdij van *Aduwert*. Hier voor hebben wij als het jaar der stichting gemeld 1234. Van RHIJN, in de *Oudheden van Groningen*, bl. 579 hier van spreekende zegt, " Het regte jaar dat hier eerst begonnen is, heb ik gevonden in de ongedrukte *Levens der Abten van Aduwert*, daar in het begin der stichting gesteld word op het jaar 1258. Dit zijn de woorden van dat Handschrift: (*Deeze Eppo de zesde Abt van Adewert heeft het Nonnenklooster op St. Mariaa's Kamp te Asfen gesticht, in het eerste jaar, dat hij Abt geworden was, in het jaar des Heeren 1258*). Waar op hij laat volgen, dit verhaal geeft niet alleen het rechte jaar der stichting te kennen, maar ook wie de waarachtige stichter en aanlegger geweest is, te weten *Eppo de Vide Abt van Adewert*; en deeze vaste verzekering geeft hij, om een mislag, (zo hij zegt) door WINSEMIUS begaan, te wederleggen. Dan zijn niet min kundige Aantekenaar merkt hier op aan. „Ik zoude (zegt die) ligt gelooven dat Eppo, in die ongedrukte levens, voor den stichter opgegeeven word, om dat hij het met Bernardijner Nonnen heeft bevolkt. Hij kan ook iets tot den opbouw geschoten hebben: maar de rechte en voornaamste Stigters waren de Drenthenaars zelf; die hadden het

„ Bis.

„ Bisfchop Otto den Ilden moeten beloven, die hadden 'er
 „ verſcheide goederen en landerijen toe gegeven. Al werd
 „ het Klooster verplaats, de oude giften en landerijen bleeven
 „ in hun geheel, en de Drenthenaars bleeven de regte en eer-
 „ ſte ſtichters: hoewel Eppo het Stichten en opbouwen kan
 „ bekostigt hebben, en dus voor den Stichter kan gehouden
 „ worden. *Eppo* zal 'er ook eenige Nonnen naar toe gezon-
 „ den hebben, en dat den Levensbeſchrijver, hem den ſtigter
 „ hebben doen noemen; maar men kan ook eenige jaaren vroe-
 „ ger met de timmering begonnen zijn.” Laat tot ſlot, van dee-
 ze verſchillen hier door ons gezegd worden: dat zo die onge-
 drukte Levensbeſchrijving, een waarachtig verhaal opgeeft,
 zo van *Rhijn* zegt, dat dan dit klooster, niet onder *Willebrand*
 die leefde en regeerde van 1226 of 1227 -- 1233, noch
 onder *Otto den Ilden* van 1233 -- 1249 noch onder *Gozewijn van*
Amſtel, 1249--1250. maar onder *Hendrik den Iſten*, die Bisfchop
 was van 1250 -- 1267 moest gebouwt zijn. (Zie onze tafel
 achter het 1ſte deel,) waar uit dan blijkt, dat, dat zeggen zo
 vast niet gaat, wijl het zeker is dat de aanvang vroeger ge-
 ſchiedde.

Volgens *Pikart*, was het zelve een heerlijk, en meer een
 Koninglijk dan een geestlijk gebouw, van Benthemer en ge-
 bakken ſteenen opgemetzeld, en niet zonder groote kosten, wijl
 de gemelde ſteenen, van daar op kosten van die van Drenthe
 met wagens moesten gehaald worden. Gelijk ook de gebakke
 ſteenen, ten deele te water en ten deele met wagens, door
 Oſfen getrokken, moesten van *Groningen* gehaald worden. Dit
 gebouw dat den naam kreeg van *Mariaa's-Kamp te Aſfen*, ter
 onderscheiding van een ander van dien naam, bij *Eſinge*, in het
 wester gedeelte der *Groninger Ommelanden*. In den oorlog tus-
 ſchen Hertog *George van Saxen*, en den Graave *Edzard van Oost-*
friesland, was dit klooster, door den eerstgemelden een tijd
 lang in bezit genomen, en door hem met wallen en graften
 omringd en met krijgsvolk bezet, waar door het de gedaante
 eener vesting gekreegen had. In den eerſten tijd der Hervor-
 ming, is het ſtaande de binnelandſche beroertens, toen men
 noch gebouw noch menſchen, in woedende drift verſchoonde,
 onder

onder den voe
 offers verniel
 dij, zijn na be
 en worden d
 meester beſtu

Ligt vermo
 was, gelegen
 ſcheidene hui
 een aanzienlij
 toebragt, de
 aldaar, toen
 ringen te ho
 onder de p
 dat het nog
 verſtrekt, wa
 men komen,
 waard worde
 zaal der Sta
 vergroot.

Dit *Aſfen*,
 zaak dat ve
 raal der Sta
 huizen aldaa
 zien geeft.

De nieu
 heeft van M
 diep te grav
 waar door a
 leenlijk met

De Rege
 vier gevolve
 meest gegoe
 den zijn, da
 der Kollegier
 meente word
 ſelen van bov
 naar 't leven

onder den voet gefmeten, en even als veele onschuldige flachtoffers vernield. De goederen der Nonnen, en ook der Abdij, zijn na het uitsterven der bewoonsters in beslag genomen, en worden door een bijzonder daar toe aangestelden Rentmeester bestuurd.

Ligt vermoed men, dat het, zo spoedig het tot stand gebragt was, gelegenheid veroorzaakte, tot den aanbouw van verscheidene huizen, die daarna tot een dorp en eindelijk tot een aanzienlijk vlek zijn aangewasfen, waar toe mede veel toebragt, de verkiezing der Landstenden, of Staaten, om aldaar, toen het in welstand was, bestendig hunne vergaderingen te houden. Zo als het ook naderhand zo verre van onder de puinhoopen, vandaan gehaald en herbouwd is, dat het nog tot op deezen tijd, tot het *gemeene Landshuis* verstrekt, waar in alle de Kollegien ter bestemden tijd te samen komen, gelijk ook de Archiven en Registers aldaar bewaard worden. In het jaar 1723 en 1724. is de Vergaderzaal der Staaten deezes Landschaps merklijk verbeterd en vergroot.

Dit *Asfen*, dus der *Zetel* der regeering zijnde, is ook oorzaak dat verscheidene Amptenaaren, als de Ontvanger Generaal der Staaten, Geheimschrijver, de Klerken enz. 's Landshuizen aldaar bewoonen, 't welk aan de plaats geen klein aanzien geeft.

De nieuwe vaart, welke men voor eenige jaaren begonnen heeft van *Meppel*, te midden door Drenthe, naar het Hoorn-diep te graven, is tot aan dit *Asfen*, en verder voortgezet, waar door aan dit Vlek eene bekwaame gemeenschap, niet alleenlijk met *Meppel*, maar ook met *Groningen* verschaft is.

De Regeering aldaar bestaat uit één Schultus (Schout) en vier gevolmagtigden, welke verkiezing jaarlijks geschied, uit de meest gegoede en aanzienlijkste lieden: schoon 'er voorbeelden zijn, dat door gebrek van dien, wel een boode van een der Kollegien daar toe benoemd is. De Gereformeerde Gemeente word 'er bediend door één Predikant. De overblijfselen van bovengemelde Klooster, zijn door *Stellingwerf* in 1664 naar 't leven getekend.

Zie

Zie de reeds genoemde Schrijvers, en verder BACHENE, *Geographie der Nederlanden*.

ASSEN, (*Jan van*) waarschijnlijk afkomstig van *Asfen* hier boven gemeld. Na voleindiging zijner leerjaaren, heeft hij zig te *Amsterdam* nedergezet, ter verdere beoeffening en uitvoering zijner Schilderkonst, die meest bestond in het vervaardigen van Landschappen en Historien; *Houbraken* getuigt van hem, dat hij een vaardig en kloek penceel had, en dat zijne stukken, op eenigen afstand gezien, iets fraaijs in zig bevatten. Niet onbedeeld zijnde van een goed oordeel, bediende hij zig, veelmaal met vrucht, schoon gemakshalve van de Tekeningen en Prenten van *Anthonij Tempeest*, en inzonderheid in die stukken, die hij wist dat na den Oost verzonden zouden worden. Hij stierf oud ruim 60 jaaren Ao. 1699.

Leven der Schilders, IIIde deel.

ASSENDELF, een hooge en vrije Heerlijkheid in Noord-Holland, bijna een mijl wegs van het *Stedeken Beverwijk*, en twee mijlen van *Haarlem*, in den brief van *Willem van Gelder*, Bischoep van *Utrecht*, van het jaar 1063, word dit dorp genaamd *Ascmedilft*, en in eenen anderen van *Floris den Isten*, de Vide Graaf van Holland, die het Klooster te *Egmond* met een stuk lands gelegen in dit Dorpbegiftigden, wordt de naam daar van gespelt *Escundelft*, of volgens sommige afschriften *Escunundelft*. In de Handvesten van *Dirk den Vden*, gegeven te *Vlaarding*, getuigt *A. Junius* geleezen te hebben *Ascmedilft*, welke benaaming door den Heer *Alting* gevolgd is; deeze zegt: Hedendaagsch is het *Asfendelf* tuschen het Y en de ZAAW, 4000 schreeden van *Zaandam* of *Zardam*. In oude schriften, oorspronkelijk uit de Abtdij van *Egmond*, leest men *Egmond-delft*, waarschijnlijk wegens de *Grift* of *Delft*, die daar was, of van *Delfmeer* achter *Asfendelf*, naderhand tot land gemaakt. Uit de oude Lands Geschiedenissen is genoeg bekend, hoe menigmaal de *Deenen* en *Noormannen* in deeze landen gevallen zijn, en dat zij ook veelmaal eenige dorpen en plaatzen, na die in hunne landen benoemd hebben: ook is het bekend, dat deeze Volkeren om hun Rooven en Plonderen, ook wel *Ascmannen* genaamd zijn. 'Er zijn, die denken, dat

dat dit *Asfen*
Asfen genoem
Asfendelft Es
den Isten spre

(Boshuisfen)

Ik zal 'er
Heemskerk,
Asfum, en
eigenaar tot
moet schrijve
nen tijde,
had, die w
minsten, n
ven. Onde
Bennink, Ra
denschap, d
Crommenie,
dan te Dor
Dordrecht d
op te maake
40,000 vate
stapeld wer
jaauwsche f
ver geworp
Geduurende
de *Amstellan*
ge dorpen
Haarlem, pl
landers, ner
Crommenie lie

dat dit *Asfendelf*, door gemelde Noormannen, dus naar hun *Asfen* genoemd hebben. Onze oude Rijmschrijver MELIS, noemt *Asfendelft Escinordelf*, met deeze woorden, als hij van *Floris den Isten* spreekt.

Dese Florens ende zijn wijf Geertruit

Gaven oec goet tot Egmonde

In Escinordelf rente vijf ponden.

Ende eene once daar toe mede

(Boshuisfen) *In Buschuse ende t'eene ander stede*

Hebben si so mede &c.

Ik zal 'er 't volgende nog bijvoegen; tusfchen *Uitgeest* en *Heemskerk*, bij *Asfendelfts*-burg, heeft men het overoude dorp *Asfum*, en achter *Asfendelf* het *Delfmeer*, naderhand door den eigenaar tot land gemaakt, waarom sommige willen, dat men moet fchrijven *Asfumdelf*. *L. Guiciardijn* verhaalt, dat ten zinnen tijde, dit dorp alleen, 4000 melkgeevende koeijen had, die winter en zomer door elkanderen genomen, ten minsten, naar 's mans rekening 8000 ftoop melks daags geven. Onder eenige mannen van aanzien, waar onder *Johan Bennink*, Raad in den Hove van Holland, gefchiedde eene weddenschap, dat in de vijf dorpen, *Asfendelf*, *Oostzaan*, *Westzaan*, *Crommenie*, en *Crommeniedijk* alleen, jaarlijks meer melk kwam, dan te *Dordrecht* Rhijnsche Wijnen aankwamen, onaangezien *Dordrecht* daar van de stapelplaats was. De menigte daar van is op te maaken, wjl gemelde *Guiciardijn* zegt, dat aldaar jaarlijks 40,000 vaten, ieder vat van zes aamen Antwerpsche maat verftapeld werden. In het jaar 1425 hebben zij, die de Kabbeljaauwsche factie toegedaan waren; het *Slot van Asfendelf* omver geworpen, daar die van *Haarlem* het meest toe deden. Gedurende den tijd van *Alba*, hield *Asfendelf*, gesterkt door de *Amftellanders*, de Spaansche zijde, waar door de nabuuri-ge dorpen veel nadeel leden. En gedurende het beleg van *Haarlem*, plonderden zij alles wat zij konden; zijnde de *Zaanlanders*, nergens zeker voor hun; *Westzaanen*, *Oostzaanen* en *Crommenie* liepen zij af, en het fchoone Dorp *Wormer* overrom-
pel-

pelden zij, en plonderden daar meer dan een week lang, voerende den roof met zig. Tot dus verre HALMA (laat ons zien, wat 'er meer van kan gezegd worden.) Om bepaalder deszelfs ligging aantewijzen, kunnen wij aantekenen, dat het paalt aan het *Baljuschap Blois* tegen de Banne van *Westzaanen* en *Crommenie*, hebbende het laatstgemelde dorp ten Noorden, en het eerste waarvan het door de Naauwersche vaart gescheiden word. Ten O. of Z. O. en ten Z. het Y, ten W. en Z. W. word het door de Wijkermeer gescheiden van *Velzen*. De Heerlijkheid die uit verscheide Polders bestaat, en door vier Molens wordt droog gehouden, beslaat 2755 Morgen, 126 en een halve roede Lands. In 1632 was het getal der Huizen aldaar 410, en in 1732, 496 en 9 Molebs, en 1749, 481. Welke Huizen gebouwt zijn langs een' straatweg, die lijnrecht door de Landerijen heen loopt, beslaande dezelve de lengte van bijna een en een half uur gaans. Het getal der bewooners word op 1000 geschat, waar onder bijna de helft Roomschen zijn. De Gereformeerden hebben 'er eene fraaije Kruiskerk, en worden 'er door een' Predikant, die onder de Klasfis van *Haarlem* behoord, bediend. De Bewooners geneeren zig met de Zeildoekweverij; het maaken van Boter en Komijnde Kaas, Papier, het maalen van Snuif Tabak, enz. De Heer of Vrouw, zijnde de eerstgemelde thans de Heer en Mr. CORNELIS DEUTZ, Heer van *Aspendelf*, Raad in de Vroedschap der Stad *Amsteldam*, stelt 'er den Baljuw en Leenmannen aan, die de hooge Vierschaar spannen, als mede den Schout en vijf Schepenen, die de civile rechtbank uitmaaken, benevens een Secretaris. De Schepenen, die ook het Ampt van Burgemeester waarneemen, vergaderen ten bestuur der Dorpszaaken, op het aldaar zijnde fraai gebouwde Raadhuis. Verder munten onder de Gebouwen aldaar uit het Predikants Huis, en het Weeshuis.

De *Ban van Aspendelf* word omringd van drie dijken, die elkander omvangen, en strekt deeze bedijking zig uit ter lengte van 6912 roeden, schoon dezelve voorheen veel langet was, zijnde na den doorbraak in 1719, wel 900 roeden verkort

Vrijheer	Gerrit
den zijn	Asj
deeze	He
Erfdoch-	ten
n Cralin-	gon
rij	van
	der
Generaal	wa
10. 1461,	Bej
6.	Bij
huwelijk	1 M
, en won	ha
	Be
	H
arlem.	ra
ijnsburg.	ft
die ten	er
Fries van	Joha
van Jan	va
van Wul	2 K
ij Maria,	3 C
Jan van	w
	v
me no-	3
van As-	v
en van	n
o heeft	r
1, Wa-	4 L
deezen	
ter een	
erd ge-	
afplaats	
voerige	
's Hage.	
van het	
1539,	
Gema-	
om met	

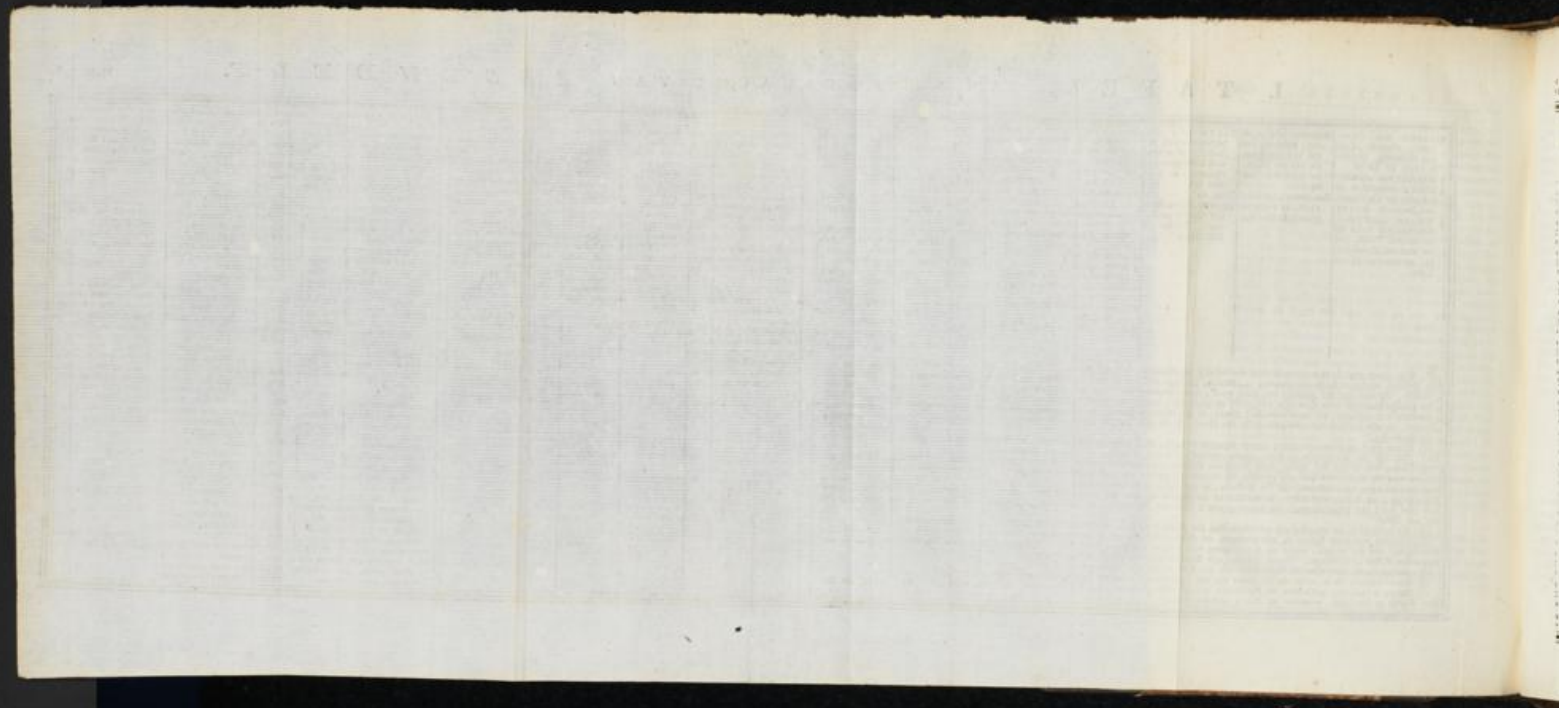

<p>Vrijheer den zijn deezee Erfdoch- in Cralin- bij</p>	<p>Gerrit, Ridder, de derde Zoon van Asfendelf, laas van Asfendelf en Alijt Heemskerk in Kijfhoek, Heer van Cra- ten Vrouwen, Honingen, Besoijen, gont, en Heinenoot, Ao. 1544 Schout van Donge en Breda. Hij was gehuwd den Huize et Adriana van Nasfau, oud</p>	<p>JOHAN VAN ASSENDOLF, enz geb. 1543, woon- de te Rotterdam, was gehuwt met Margreta van Rosfum, Heer van Zoelens Dochter in Gel- derland, Weduwe van Klaas van Gent, hij liet na</p>
<p>Generaal Ao. 1461, 6.</p>	<p>was Ambe- Besoijen en Bij de eer- Margreta</p>	<p>Gerrit van Asfendelf, Heer van Cralingen, Honin- gen, Besoijen en Hei- nenoort, trouwde N. van Gent, en won daar bij</p>
<p>huwelijk , en won</p>	<p>had Dirk Beekestein, Holland,</p>	<p>Gerrit, die ongehuwd overleed.</p>
<p>arlem. hijnsburg. die ten</p>	<p>Klaas van Asfendelf, over- raad van stierf 1522 en lieten</p>	<p>N. van Asfendelf, die trouwde met Simon Fachet, en werd na haar Broeders dood Vrouwe van Asfendelf.</p>
<p>Fries van van Jan van Wul- ij Maria, Jan van</p>	<p>Johan, die van School- 2 KLAAS 3 Catharina was Adriaan van der Lu- Joost van van Capell- nazaaten 1449.</p>	<p>Odilia van Asfendelf, trouwde met Jacob Christiaan van Balveren, Dijkgraaf van de Over- betuwe, Gecommit- teerde ter vergade- ring van HH. MM.</p>
<p>ene no- van As- ten van o heeft o, Wa- deezzen</p>	<p>4 Dirk Canc Alijt van Asfendelf, trouwt erst Andries Millink, Heer van Naaltwijk enz. daarna Herman van Wittenhorst, obit 1608, eerst Gouverneur van Prins Maurits.</p>	<p>N. van Asfendelf, stierf zonder Kinderen.</p>
<p>der een</p>	<p>Reinera van Asfendelf, had ten Man Gozewijn van Varik. Maria van Asfendelf stierf ongehuwd.</p>	<p>+ Renesse, zie verder het Art. daar van.</p>
<p>erd ge- afplaats voerige s Hage. van het</p>	<p>Adriaan van Asfendelf, is me- de ongehuwd gestorven (†) Beatrix is gehuwd aan Gijsbert de Kok van Nerijnen, zij stierf in 's Hage 1611.</p>	
<p>1539, Gema-</p>	<p>. Walravina was oud 50 jaar toen zij trouwde Johan, Heer van Schagen, obit 1658, nalaa- tende 2 Zoonen en 3 Dochters</p>	
<p>om met</p>		

HEEREN EN VROUW. v. ASSENDĒLF EN ASSUMBURG.

A Gerrit van *Asfendelf*.
 B Nicolaas.
 C Floris.
 D Cornelis.
 E Gerrit.
 F Anna getrouwd met Gerrit *Renesse van der Aa*.
 G Agnes getr. met N. van *Renesse van Elderen*.
 H Gerrit v. *Renesse v. Elderen*.
 I Hendrik van *Renesse van Elderen*.
 K Anna v. *Renesse van Elderen*.
 naa haar overlijden volgt
 GEORGE FREDRIK v. RENESSE, *Baron van Elderen*, noemde zig mede *Baron van Haarlem*, (tegen dien tijtel verzet- te zig de Staaten anno 1649) Hij verkocht de Heerlijkheid en het huis van *Haarlem*, en droeg dezelve op aan den Heer *Kornelis Fannius*, 27 Juny 1669 en in later dagen, dat van ASSUMBURG aan JOHAN WUITIERS, Heer van *Asfumburg* en *Heemskerk*, die dezelve bij uitterste wille besprooken heeft, aan zijne vrouwe *Debara Bake*, zuster van de beroemde Dichter *Laurens Bake*, Heer van *Wulverhorst*. Deze vrouwe van *Asfumburg*, bragt het door eentweede huwelijk aan EUSTATIUS *Baron van Bronkhorst*, en die het door verkoop in 't jaar 1694 overgaf, aan het zeer Oud en Edel geslacht van *Deutz*.
 JEAN DEUTZ, Vrijheer van *Asfendelf* en *Asfumburg*, Heer van *Heemskerk* en *Noordorp*, Raad en Schepen der stad *Amsteldam*, welk bij zijne vrouwe *Maria Boreel*, oudste dochter van *Jacob Boreel*, Heere van *Duinbeke*,

Burgemeester en Raad der stad *Amsterdam*, en meer maals gewoon en buitengewoon Afgezant, aan 't Hof van Frankrijk; hij stierf 19 Nov. 1719 Zij 22 Februarij 1733. Hij verwekte 10 kinderen:

- 1 Jean Deutz *
- 2 Jacob Deutz.
- 3 Willem Deutz.
- 4 Willem Gidion Deutz.
- 5 Gerard Deutz.
- 6 Balthazar Jeronimus Deutz.
- 7 Andries Adolf Deutz
- 8 Balthazar Jeronimus Deutz.
- 9 Isabella Maria Deutz.
- 10 Gidion Salomon Deutz.

* Jean Deutz, Vrijheer van *Asfendelf* en *Asfumburg*, Heer van *Heemskerk*, *Hoogdorp*, *Nootdorp*, en *Reewijk*, enz. Schepen der stad *Amsteldam*, deeze had zig den 9den April 1718 in den Echt be- geeven met *Kornelia Maria Bors van Waveren*, dochter van Heer *Kornelis Bors van Waveren*, Heer van *Leusden*, *Hamersvelt*, *Dronkelaar*, enz. Schepen en Raad der stad *Amsteldam*, en van vrouwe *Katharina Godin*, waar bij hij verwekte 4 kinderen, waar van de 3de zoon, CORNELIS DEUTZ van *Asfendelf*, trouwde met zijn Nicht *Maria Deutz*, waar bij hij verwekt heeft:

- 1 Jean.
- 2 Andries Adolph.
- 3 Een Dochter.
- 4 Andries. (†)

<p>WILLEM VAN ASSENDELF, had ten vrouwe <i>N. v. Bakel</i>, hij overleed 1533 en liet na <i>Barthout van Assendelf</i>, Obijt 1362. nalatende bij zijn vrouw <i>N. v. Aersloot</i>.</p> <p>WILLEM, die ten vrouwe had <i>Hillegonda van Ruiven</i>, hij stierf 1398. nalastende <i>Eli-zabet</i>, die ten man had <i>Bru-nink Spruit</i>, <i>Mar-schals van Accou-de</i>, liet veel kin-deren na.</p>	<p>WILLEM VAN ASSENDELF, Schildknaap, had in huwe lijk <i>Anna van Veenp</i>, hij stierf 1412. en liet na:</p> <p>BARTHOOT EN HUGO, die Pries-ter was, en 1458 de Sug-ter van het Klooster bij <i>Heemstede</i>. Obijt 1483.</p>	<p>BARTHOOT VAN ASSENDELF, Rid-der, werd door <i>Hertog Filips van Bourgondien</i>, be-giftigt met de Heerl. <i>Veenhui-zen</i>, na dat hij reeds eenige tijd Kamerling van gem. Hertog ge-weest was.</p> <p>Hij trouwde met <i>Ila van Switen</i>, <i>Ger-ris</i> dochter. Zij stierf 1465. Hij 1466. en liet na</p> <p>ALBERT, die trouwde met <i>Jan van Mijnden</i>, Ao. 1466. en liet kinderen na.</p> <p><i>Eli-zabet van Assen-delf</i>, was eerst gehuwd met <i>Pon-tiaan Uittenbroek</i>, en daarna met <i>Gerrit van Ber-kenrode</i> bij <i>Haar-lem</i>, bij de eer-ste baarde zij <i>Machteld</i>, <i>Fenne</i> en <i>N. N.</i></p> <p><i>Margreta</i>, stierf <i>Nonne</i> te <i>Haar-lem</i>, Ao. 1498. oud 78 jaaren.</p>	<p>ALBERT VAN ASSENDELF, Heer van <i>Veenhuizen</i>, wiens vrouw was <i>Christina van der Maarn</i>, <i>Sweers</i> dochter, hij overleed 1491; zij 1509. nalatende de:</p> <p><i>Hugo van Assendelf</i>, Heer van <i>Veenhuizen</i> (*), was Raads-heer in 's Hage, en Canon-ik op het Hof aldaar. Obijt 1540. oud 74 jaaren.</p> <p><i>Anna van Assendelf</i>, aan wien de Heerlijkheid door haar broeder <i>Hugo</i> was getrans-porteert, had ten man <i>Lode-wijk van Treisong</i>, Ridder, zoon van <i>Raas van Treisong</i>, Meesterknaap van de Hout vesterij van Holland, en stierf 1526. Zij 1540, nalatende zes zoonen, en onder die, <i>Albert van Treisong</i>, Heer van <i>Veenhuizen</i>, die bij zijn vrouw <i>Catharina van Berken-rode</i> eene Erfdochter naliet.</p> <p><i>Adriana van Treisong</i>, vrou-we van <i>Veenhuizen</i>: die ten Man had <i>Lancelot</i>, zoon van <i>Reboud van Broderode</i>, en won daar bij kinde-vo</p>	<p>BARTHOOT VAN ASSENDELF, had eerst ten vrouwe <i>Alyt de Friese</i>, dochter van <i>Nicolaas</i>, Ontvanger Generaal van Hol-land, en daarna <i>Adriana van der Linden</i>, Weduwe van <i>Karel Drenkwaert</i>, Baljuw v. <i>Putten</i>. Hij stierf 1549. na-latende bij zijn eerste vrouw.</p> <p>I. Nicolaas van Assendelf, Am-bachtsheer van 's <i>Gravenmeer</i> in Zuid-Holland, als getr. hebbende <i>Agatha van Bruhe-se</i>, bij welken hij won <i>Nicolaas</i>, die 1601. zonder kinde-ren overleed; hebbende in huwelijk gehad <i>Philippo van der Duin</i>.</p> <p>II. Hendrik van Assendelf, had getr. <i>Diever van der Laan</i>, <i>Gerrits</i> dochter, verwekte daar bij:</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Barthout</i>, trouwde zijn broeders vrouws zuster. Stierf zonder kinderen. <i>Alyt van Assendelf</i>, <i>Jan van Ingenuwland</i> was haar Ge-maal. <i>Clara</i> gehwt met <i>Gerrit van Schoten</i>, stierf zonder kinderen 1596. <p>III. Maria van Assendelf, was getr. met <i>Albert About van Arvaant</i>, en won een doch-ter <i>Alyt</i>, die de vrouw werd van <i>Nicolaas van der Duin</i>. Zij overleed 1560. oud 19 jaaren.</p> <p>IV. Margriet van Assendelf, Nonne te <i>Coninxveld</i>.</p> <p>V. Françoise van Assendelf, Non-ne ter Lee.</p> <p>VI. Adriana van Assendelf, trouwt met <i>François d'Ann-ras</i>, is begraven te <i>Meche-les</i>, en heeft kinderen na-gelaten.</p>	<p>HEEREN EN VROUW. v. ASSENDELF EN ASSUMBURG.</p> <p>A Gerrit van Assendelf, B Nicolaas, C Floris, D Cornelis, E Gerrit, F Anna getrouwd met <i>Gerrit Renesse van der Sa</i>, G Agnes gott. met <i>N. van Renesse van Elderen</i>, H Gerrit v. Renesse v. Elderen, I Hendrik van Renesse van Elderen, K Anna v. Renesse van Elderen, naa haer overlijden volgt GLOORIE FREDRIK v. RENESSE, <i>Baron van Elderen</i>, noemde zig mede <i>Baron van Haar-lem</i>, (tegen dien tijtel verzet-te zig de Staaten anno 1649) Hij verkocht de Heerlijkheid en het huss van <i>Haarlem</i>, en droeg dezelve op aan den Heer <i>Kornelis Fannius</i>, 27 Juny 1669 en in later da-gen, dat van <i>Assumsburg</i> aan JOHAN WUITERS, Heer van <i>Assumburg</i> en <i>Heemkerk</i>, die dezelve bij uiterste wille be-sprooken heeft, aan zijne vrouwe <i>Debra Bake</i>, zuster van de beroemde Dichter <i>Lourens Bake</i>, Heer van <i>Wul-verhout</i>. Deze vrouwe van <i>Assumburg</i>, bragt het door een tweede huwelijk aan EUSTATIUS Baron van Bronckhorst, en die het door verkoop in 't jaar 1694 overgaf, aan het zeer Oud en Edel geslacht van <i>Deutz</i>.</p> <p>JEAN DEUTZ, Vrijheer van <i>Assendelf</i> en <i>Assumburg</i>, Heer van <i>Heemkerk</i> en <i>Noordorp</i>, Raad en Schepen der stad <i>Amsteldam</i>, welk bij zijne vrouwe <i>Maria Boreel</i>, oud-ste dochter van <i>Jacob Bo-reel</i>, Heere van <i>Duinbeke</i>.</p> <p>Burgemeester en Raad der stad <i>Amsterdam</i>, en meer-mals gewoon en buitenge-woon Afgezant, aan 't Hof van Frankrijk; hij stierf 19 Nov. 1719. Zij 22 Februa-rij 1723. Hij verwekte 10 kinderen:</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Jean Deutz</i> * <i>Wicob Deutz</i>, <i>Willelm Deutz</i>, <i>Johann Gidon Deutz</i>, <i>Gerard Deutz</i>, <i>Balthazar Jeronimus Deutz</i>, <i>Andries Adolf Deutz</i>, <i>Balthazar Jeronimus Deutz</i>, <i>Johanna Maria Deutz</i>, <i>Gidon Salomon Deutz</i>, <i>Jean Deutz</i>, Vrijheer van <i>Assendelf</i> en <i>Assumburg</i>, Heer van <i>Heemkerk</i>, <i>Noordorp</i>, en <i>Reerwijk</i>, enz. Schepen der stad <i>Amsteldam</i>, deeze had zig den 9den April 1718 in den Echt be-geeven met <i>Kornelia Ma-ria Bors van Waveren</i>, doch-ter van Heer <i>Kornelis Bors van Waveren</i>, Heer van <i>Leu-den</i>, <i>Namersvelt</i>, <i>Dronkelaar</i>, enz. Schepen en Raad der stad <i>Amsteldam</i>, en van vrou-we <i>Katharina Gidon</i>, waar bij hij verwekte 4 kinderen, waar van de 3de zoon, <p>CORNELIS DEUTZ van <i>Assen-delf</i>, trouwde met zijn Nicht <i>Maria Deutz</i>, waar bij hij verwekt heeft:</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Jan</i>, <i>Andries Adolph</i>, <i>Een Dochter</i>, <i>Andries</i>. (†)
---	--	--	---	---	---

(* Deeze Heer Hugo was Pries-ter en Onder-Pastoor der *Haarlem-sche Kerk* 1522. Canunnik op het Hof in den *Haag*, en van 1516--1532 Extraordinaris Raad in den Hove van Holland. Zijnde in zijn leven geweest een vroom deugdzaam Man, ten hoogsten beminnende de barm-hertigheid en mededeelzaamheid, welke pligten hij oefende aan den armen, zo als uit zijn Testament te vinden is bij de *RIZMER, Beschryving van 's Haage*, I. deel, bl. 251, 252 en 253.

(†) Zie verder het Geslacht van *DEUTZ*.

kort. — Het Dijkbestuur, bestaande in het drijven van de Schouw, geschied onder opzicht der Superintendenten van Drechterland, waar bij door den Vrijheer deezer Ambachts-Heerlijkheid, drie Heemraaden, een Dijkgraaf, een Penningmeester, een Secretaris en een Bode, gevoegd en aangesteld worden.

Het Slot van *Asfendelf*, dat, gelijk wij zo even gezegd hebben, door die van *Haarlem* vernield is, na dat het zelve nog geen dertig jaaren in stand geweest was, behoorde aan de Heeren deezer Heerlijkheid, die echter meestal hun verblijf op het Slot *Asfenburg* hielden; 't staat in 't zuiden van *Asfendelf* een weinig beneden de straatweg, wordende de plaats nog het *Hof* genaamd.

De Heeren van *Asfendelf* zijn al vóór het jaar 1265 bekend, en tot aan *Baarthout*, die overleed 1444, worden zij Ambachtsheeren genaamd. Dan deeze, in huwelijk hebbende *Nathalia*, bastaard Dochter van Hertog *Albert van Beijeren*, verkreeg het van hem als een *vrije Heerlijkheid*. Na zijn Kinderloos affterven, liet hij dezelve na aan zijnen Broeder. *Dirk*, die gevolgd werd door zijnen Zoon *Gerrit*, welke tevens Heer van *Heemskerk* was. Het gevoegelijkst zal zijn, de Geslachtsafel van deezen aanzienlijken stam, hier bij te voegen.

Zie JUNIUS, AMPING, VAN LEEUWEN, GOUDHOEVEN, BACHIENE, en inzonderheid de *Handy. Privil. van Asfendelf*, in het jaar 1768, bijeenverzameld door den Wel Ed. Achtb. Heer en Mr. M. A. BEELS, *Schepen enz. enz. der Stad Amsteldam*, in gr. 4to, waar van ik mij ook bediend hebbe ter zamenstelling van de Tafel van dit aanzienlijk geslacht.

ASSEDELFT, een ander Slot van dien naam, staande in den omtrek van *Blerikum*, eene Heerlijkheid in Staats Brabant, een groot uur gaans ten oosten van 's *Hertogenbosch*.

ASSENEDE of *Asfeneder-Ambacht*, dat zijnen naam ontleend heeft, van het Dorp *Asfenede*, niet ver van *Sas van Gent*, het eenigste, dat van dat Ambacht den Staat behoort, op den Oostenrijkschen Bodem. Zie VAN DER HOUVE *Handy. Chron. f. 439.*

ASSENDORP, een Dorp in Overijsfel, liggende onder het Schoutsampt der Stad Zwolle.

ASSUM, was wel eer een Gehucht of Dorp in Kennemerland, onder de Banne van *Uitgeest*, en wel in den Polder, *Broek*.

ASSUMBURG, zo als het doorgaans genoemd wordt, wordende die benaaming afgeleid van het bovenstaande Dorp *Asfum*, dat voor heen *Axem* of *Achem* genoemd was, MELIS STROKE zegt daar van:

*Hy meersede hem haer goet
In Limmen en in Bachem
In Suuren ende in Axem.*   * Achem.*

het is geleegeen in de Banne van *Heemskerk*, 300 roeden van het Kennemerlandsche Dorp van dien naam, en agt van de stede *Beverwijk*, aan den zogenaamden Tolweg, in een alleraangenaamsten oord. Sommigen zijn door deeze standplaats misleid geworden, en hebben het Huis te *Asfendelft*, wier Heeren naderhand bezitters van *Asfumburg*, werden, voor een en het zelfde gehouden. Doch het eerste hebben wij reeds gezien, dat 1425 vernield werd, daar dit, waar van wij hier spreken, ruim een Eeuw later gebouwd is. Dat dit op hoog en laag Rechtsgebied roemen mag, blijkt uit het geen de Hr. AMPZING 'er van zegt, met deeze woorden:

*Dit moet ik hier ook nog van Asfenburg verklaaren,
Dat, dat het Halsrecht voert voor veele hondert jaaren,
Hoe het in hooger magt een hooge Vierschaar spant,
Tot straffe van 't geboeft, tot zuivering van 't Land.*

Het gebouw zelf, werd door *Gerrit van Asfendelft*, Ridder-Heer van *Asfendelf*, *Heemskerk*, enz. President van den Hove van *Holland*, Zoon van *Nicolaas van Asfendelf* en van *Alijt van Kijfhoek*, Heer van *Oude-Lands- en Yden-Ambacht*, getimmerd tusschen den jaare 1530 en 1558 (in welken tusschen tijd hij en zijn Vader overleed,) niet verre van het Slot *Haarlem*, weleer het stamhuis der Edelen van *Haarlem*, en waarna de
be-

Amsterdam. feat.

*eragtig staet di
waer is'toud ka
de als Haarlem i
de Stam dit.*

P. Zamredam. fecit.

Hoe pragtig staet dit Slot
Maer waer is'toud Kasteel
So oud als Haerlem is: nae
Heeft dese Stam dit Huy

Zaenredam. fecit.

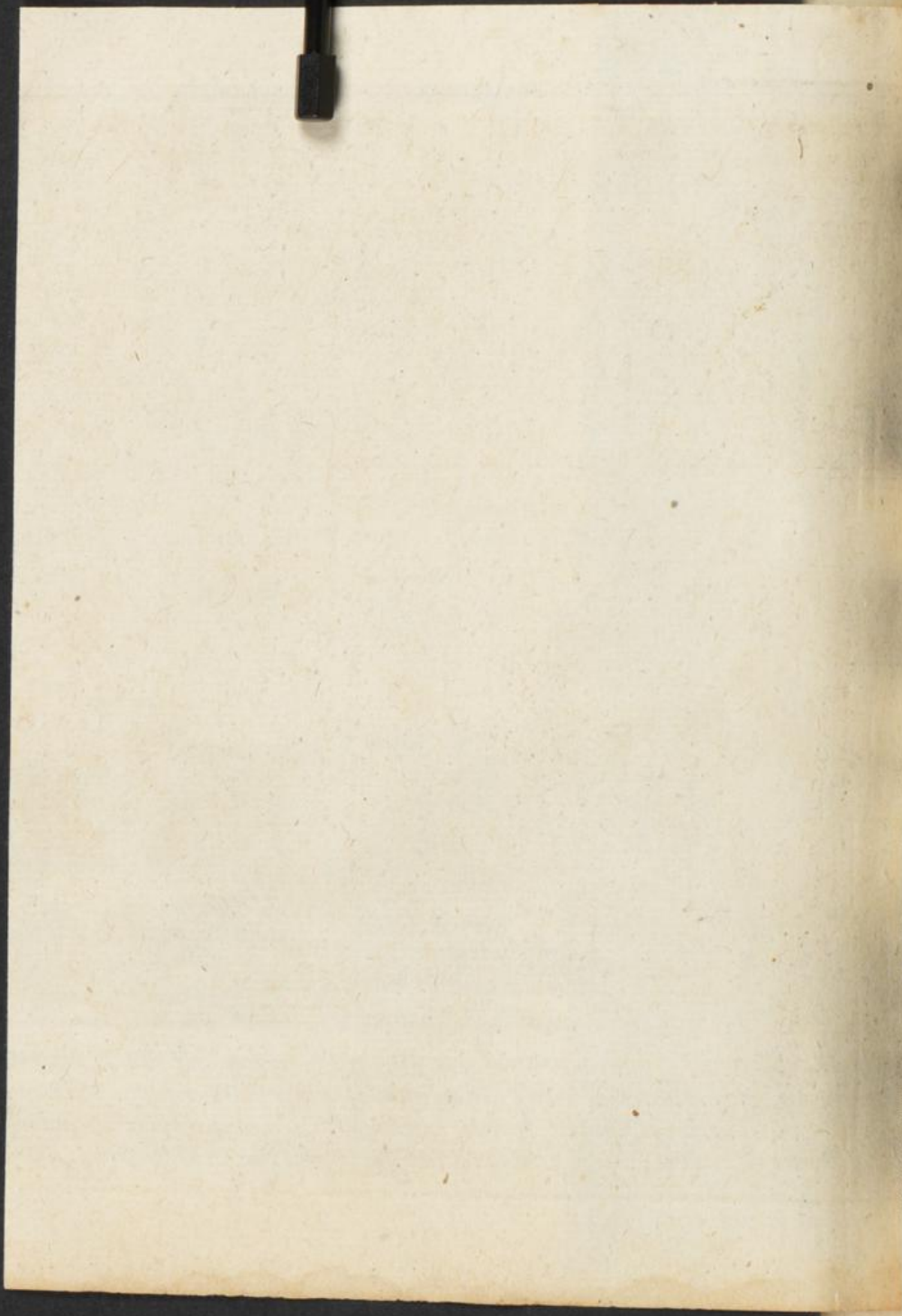

Hoe pragtig staet dit Slot van Assumburg verheven! Eylaes! hoe deerlyk leydt dat heerlyk Slot ge schonden!
Maer waar is 't oud Kasteel van 't Haerlemsch Huys gebleven! Maer siet wat word daer by een nieu Kasteel gevonden!
Goud als Haerlem is: naer Junius' bezielt. Het Assendelsche Huys is aen die Stam getrouwd,
Maest dese Stam dit Huys en onse Stad gesticht. Dies heeft die Stam haer Slot by dat Kasteel geboïd.

28

HUIS-ASSEMBL

HUIS-ASSEMBER

t HUIS-ASSEMBERG

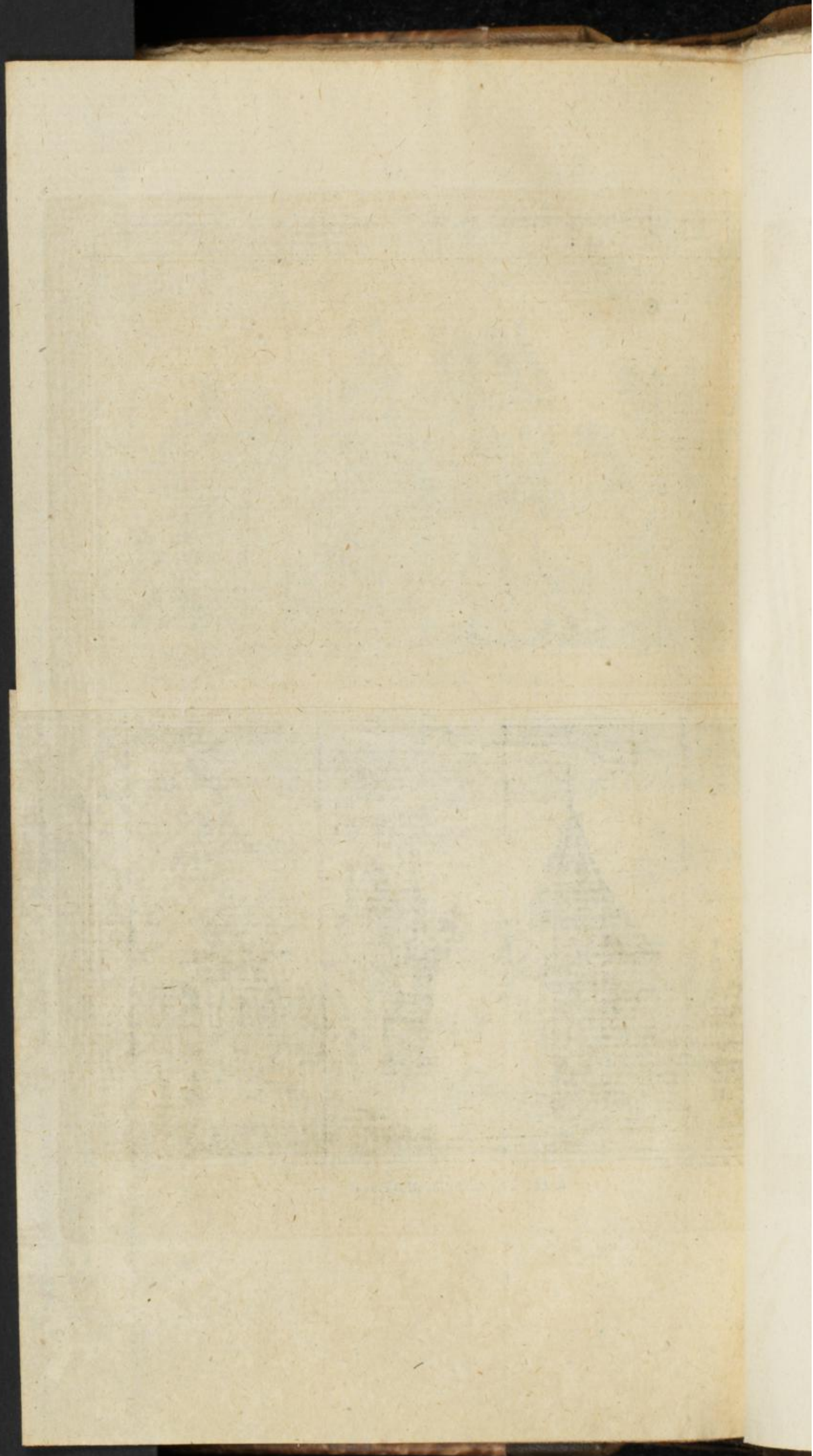
W. J. G. Schenkman fecit

t HUIS-ASSEMBERG 16u.

ASSEMBERG. ASSEMBERG.

ASSEMBERG, ein Dorf in Ostfriesland, liegt an
Schleswiger Kanal.
Hier ist ein von dem Grafen von Drontheim
erbautes Schloss, und in der Nähe

CHRISTOFFEL DE ASSONVILLE.

J. Buyse, delin.

J. van der Schueren, sculp. 1788

ASSET. (P)

bezitters den Tijt
soms tijds deeden
Doch de Staaten
II Maj 1649, z
ven, dat zij beg
van *Haarlem*, ni
van het Stambui
weljk van *Dirk*
den, en van *Me*
overgebracht in
af aan, hun *W*
kwartileerd, ge
zeggen: dat g
Jumburg, mer
niet op de oud
Haarlem gestich
Oudheid en Ee
den roest des

De gedaante
vertoonde, zij
feltjes vertoon
zo als het zig in
vertoonde. De
hier voor op d

Zie M. S.
deren

ASSET, (*Piet*
van Vlaanderen
Raad der Beroe
het jaar 1567.

Zie *Vaderl*

ASSONVILLE,
dene Edelen (i
dat verscheiden
den, om, zo de
voeren, zij de

bezitters den Tittel van Vrijheeren van *Oud-Haarlem* voerden, somtijds deden zij zig ook Vrijheeren van *Haarlem* noemen. Doch de Staaten van Holland hebben volgens Resolutie van 11 Maj 1649, aan de Heeren van *Aspendelft* doen aanschrijven, dat zij begeerden, dat de Tittel van vrijheer of Baron van *Haarlem*, niet meer zou gebruikt worden. De bezitting van het Stambuis der Edelen van *Haarlem*, was door het Huwelijk van *Dirk van Aspendelft*, Zoon van *Barthout den Tweeden*, en van *Margreta van Polanen*, met *Mabelia van Haarlem*, overgebracht in het Stambuis van *Aspendelft*, dat van dien tijd af aan, hun Wapen met dat van de Edelen van *Haarlem* gekwartileerd, gevoerd heeft. Schrijvers van vroegere dagen, zeggen: dat gemelde Bouwheer van dit voortreffelijk Slot *Asfumburg*, menigmaal groot berouw gehad heeft, dat hij dit niet op de oude en zwaare grondmuuren van het Huis *Oud-Haarlem* gesticht hadde, om daar door de gedachtenis der Oudheid en Eere van dien vermaarden stam, te beter voor den roest des tijds te bewaaren.

De gedaanten waarin dit Huis zig in den jaaren 1612 en 1630 vertoonde, zijn ons door *Rademaker* in twee fraaije prenttafeltjes vertoond; en een ander vindt men in *Smids* Schatkamer, zo als het zig in 't jaar 1646, van vooren en op de rechter zijde vertoonde. De bezitters van het Slot *Asfumburg*, vindt men hier voor op de *Lijst der Heeren van Aspendelft* aangewezen.

Zie M. STOKÉ, AMPZING, JUNIUS, SCHREVELIUS en anderen.

ASSET, (Pieter) was een der Presidenten der Gerechtshoven van Vlaanderen en Artois, en tevens een der Leden van den Raad der Beroerten, opgerecht door den Hertog van *Alba*, in het jaar 1567.

Zie *Vaderl. Historie*, VI. Deel, bl, 251.

ASSONVILLE, (Christoffel de) was het, die aan de zaamverbondene Edelen (1566) door een onbekend persoon deed weeten, dat verscheidene Brabandsche Edelen, het besluit genomen hadden, om, zo de Koning voort wilde gaan met de Inquisitie in te voeren, zij de wapenen zoude opneemen. Volgens STRADA,

zon Prins *Willem de Eerste*, zig tegen deezen beroemd hebben, dat door den Koning niets van de Nederlanden gesproken werd, of het was hem bekend. En in het jaar 1568, zou hij, op verzoek des Graaven van *Egmont*, deszelfs laatste schrijver, aan de Hertoginne van *Parma* behandigt hebben. Ook zou hij als de allergeheimste Raad des Hertogs van *Alba*, dien vergezelt hebben op den togt naar Groningerland, en tegenwoordig geweest zijn in den Veldslag bij *Femingen*, waar van hij de overwinning als een Mirakel aangemerkt had. Door gemelde Hertog werd hij in het volgende jaar naar Engeland gezonden, om het Geld, dat de Koningin van Engeland had doen aanhouden, te rug te eischen, en den daaruit ontstaanen twist te vereffenen, het onheusch onthaal, dat hij daar genoot, schreef hij toe aan de Hoogmoed van *Elisabeth*, dat andere enkel toeschrijven aan den haat tegen den Hertog, willende zij volstrekt met niemand anders, dan met den Koning in onderhandeling treden. Ook was hij een van die geenen, die als Leden vanden Raad van Staaten te *Brusfel* gevangen genomen werden, in het jaar 1576, waar toe hij in dat jaar eerst was aangesteld. In het jaar 1580, werd hij gehouden voor den schrijver van den Brief, die de Prins van *Oranje* bij zijne tweede Verantwoording gevoegd heeft, om te doen zien hoe schandelijk de Spanjaarden de Nederlanders zochten te misleiden, hebbende dezelve op naam des Prinzen overal doen verspreiden, dan zijn grootste misdaad was, dat hij volgens de bekentenis van *Balthazer Gerards*, wegens den begaenen moord aan Vader WILLEM, eerst zijn voorneemen daartoe aan den Hertog van *Parma*, had kenbaar gemaakt, dat hij door den Hertog gezonden was aan *d'Asfonville*, met wien hij zou hebben afgesproken, dat die zig, om toegang bij den Prins te krijgen voor eenen *François Guion* zou uitgeeven; en dat deeze hem op het ernstigste vermaand had, dat, zo hij al mogt betrapt worden, nimmer den Hertog moest noemen, het geen hij ook, den volgenden dag, buiten pijn en banden, staande hield, voegende toen daar bij, dat hij van *d'Asfonville* verstaan had, dat *Parma* de daad prees, en had aangenomen, te zorgen dat de belooning, bij den ban bepaald, hem geworden zou.

Zie

Zie F

I
F
b
ASTEN,
genbosch, c
Heerlijkheit
beschonker
togin van
eeuwigdu
in zijne b
van *Asten*
digheid ui
t Kerkeli
Kasteel.
van *Belle*
geslacht d
luchtig He
ner Moed
gekomen a
schatting
voor desz
zijn Regtb
Dijk, den
ten behoort
Ommel, als
dikant van
schoon de
Welke Kap
naar de H
men. Mer

ASTEN,
waarts het
nog wel te
weiden in r

Zie va

T

Zie BENTIVOGLIO *Nederl. Oorlogen*, bl. 113. STRADA *ib.* I. Deel, bl. 251, 344, 466, 477, 497 en 577. HOOFD, XVII. Boek, bl. 743. BOR, XVIII. Boek, bl. 427 en 452.

ASTEN, of ASTHEN, een Dorp in de Meijerij van 's Hertogenbosch, onder het Kwartier van Peelland. Voorheen had de Heerlijkheid *Asten*, Hoog en Laag Rechtsgebied, waar mede ze beschonken was door *Wencelaus* en *Johanna*, Hertog en Hertogin van Brabant, In 1362, en als een Brabantfche Leen in 't eeuwiguurend bezit aan *Petrus Toeterel* gegeven. GRAMMAIJE, in zijne beschrijving van *Peelland*, zegt: dat de Heerlijkheid van *Asten*, een weinig voor zijnen tijd, niet minder in waardigheid uitftak, dan die van *Mierlo*, en afhing ten opzichte van 't Kerkelijke, van *Leur*, en dat het pronkte met een uitstekend Kasteel. Voortijds werd dezelve bezeten door het geslacht van *Belle*; in 1453 van *Pieter Vervaing*, en daarna aan het geslacht der *Saxen*. *Reinier van Brederode*, uit dat zo doorluchtig Hollandsche Geslacht, heeft dezelve naa den dood zijner Moeder bezeten. Volgens OUDENHOVEN, is ze daar na gekomen aan het geslacht van *Doirne*, *Deurne* of *Dourne*. In de fchatting voorheen over de Meijerij geflagen, betaalde *Asten* voor deszelfs aandeel, 312 guld. 12 ftuivers. *Asten* heeft zijn Regtbank, bestaande uit zes gebuurten, als: *Asten*, *den Dijk*, *den Wolvenberg*, *Voorlerdonk*, *Segen* en *Opheusden*. *Asten* behoord in het Kerkelijke, met de nabij gelegenen Buurt *Ommel*, als een Kombinatie, en dus te zamen onder den Predikant van *Asten*, alwaar een fraaije Kerk is, behoorende, schoon de dienst ook in de Kapel te *Ommel* verricht wordt. Welke Kapel in 1539, voor een Nonneklooster geficht was, die naar de Hervorming haar verblijf elders hebben moeten nemen. Men telt in deeze Heerlijkheid 284 Huizen.

ASTEN, het Kasteel van dien naam, staat een weinig Zuidwaarts het Dorp, aan de *Aa*, het welke schoon oud, echter nog wel te bewoone is. Dit Huis en de Kerk van *Asten*, zijn beiden in 1738, door *de Beijer* in prent gebragt.

Zie VAN DER HOUVE, II. Deel, fol. 367. BUTKENS *Troph. & Brabant*, p. 48. GRAMMAIJE, bl. 3. HER-

leezen bevoel heb-
Nederlandsen gero-
En in het jaar 19,
Egmont, deszelfs
rma behandigt hebbe-
d des Hertogs van A-
naar Groningerland, en
g bij Zonings, waar van
merkt had. Door gemelde
Engeland gezonden, om
nd had doen aanboden,
staanen twist te verese-
ar genoot, schreef hij me-
ndere enkel toechnipen
llende zij voltrekt met
in onderhandeling tre-
als Leden van den Raad
omen werden, in het jaar
was aangeleid. In het
den fchrijver van den
ijne tweede Verzarwoor-
n hoe fchandelijk de Spa-
misliden, hebbende de-
en verspreiden, dan zijn
ens de bekentenis van
anen moord aan. Vader
daarop aan den Hertog
dat hij door den Hertog
wien hij zou hebben af-
g bij den Prins te krijgen
geeven; en dat doen
, dat, zo hij al moge-
oest noemen, het ger hij
en banden, staand bield,
d' *Stonville* vedem had,
ngenomen, zoogen dat
em gewonnen zou.

TOGENBOSCH, II. Deel, p. 23. L'ROY *Vermaaklijkheden v. Brabant*, fol. 13. BACHIENE *Geographie*, B. bl. 528.

ASTWALDA, een Dorp in Groningerland. (zie OOSTERWALT) zo als het thans genaamd word.

ASTERLOO, mede een Dorp in Groningerland. Zie OOSTERLOO.

ASUIN, is een Dorp van het Graaffchap *Zutphen*, behoudende den naam van *Afewijn*, tusfchen *Burg* en *Heinenberg*, in 't Jaar 1328, gelijk HEDA verhaalt, van *Gerowald*, Zoon van *Landuyardt*, gefchonken aan *Fredrik*, Bisfchop van *Utrecht*.

Zie ALTING en HALMA.

ATES, (Jan) was een van 's Lands Zee-Kapiteinen, die in het jaar 1635, om het laaten neemen der Haringbuizen, geftraft werden. Dan deeze was nevens *Leendert Adriaanz*, die geenen, die de minfte straf werd opgelegd, wordende zij beiden alleen verweezen in de misfen van Justitie en kosten der Gevangenisfen.

Zie BRANT en CENTE *Hift. v. Enkhuizen*, II. Deel, bl. 77.

ATHALARDUS, de zesde Abt van *Egmond*, volgde in die waardigheid zijnen Voorganger *Steven*, in het jaar 1104, en overleed 1124.

Zie *zijn Leven*, beschreven in de *Chronijk van Broer JAN VAN LEIDEN*, uitgegeeven door EIKLEKURG, } bl. 26—30.

ATHLONE. (Godart van Rheede, Graaf van) Zie RHEEDE. (Godart van)

ATTILA, der Hunnen Koning, een Man, die zig door zijn dwinglandij vermaard gemaakt heeft. Onder zijne vermaardste bedrijven, reket men zijnen inval met een Leger van zeven honderd duizend Man, (bestaande uit Tartarische en Scijtische Volken) in de Landen van Zevenbergen, Duitschland, Frankrijk en Italien; zijne overheersching van de Steden *Keulen*, *Mentz*, *Trier*, *Metz*, *Tongeren*, enz. Hij gaf zig zelve den tijtel van ATTILLA, een Zoon van *Benduci*, afkomeling van *Nimrod*, opgevoed in *Engadeli*; door Gods genade Koning der Hunnen, Wenden, Gotthen, Daciens, een schrik der Waereld, en Gods roede. En zeker gansch Europa beefde voor hem, hij leefde in of omtrent het jaar 454.

Zie *Nederl. Oudh.* bl. 60--65.

ATTING
dat Bonifa
bezig geh
tienhoven,

Zie

ATRECH
een der r
worden c
Atrebates

de Revie
9 van Ri
tween v
Burgt, e
den ver
Kasteel,
sterk. V
bouwen;

Kapel van
en verde
Bisfchop
dehande
en *Karel*
die zeer

gemagtig
fchoon m
ben, ma
zagen, d
deel dat
bragten,
bevonden
het door
maand A

ATTU
deelte va
chap Zut